

Рівненський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти
Відділ освіти Здолбунівської районної державної адміністрації
Здолбунівський районний методичний кабінет
Здолбунівської районної ради Рівненської області
Здолбунівська загальноосвітня школа I –III ступенів №3
Здолбунівської районної ради Рівненської області

Інтерактивні форми і методи навчання на уроках читання у початковій школі

Досвід роботи
вчителя початкових класів
Здолбунівської
загальноосвітньої
школи I-III ступенів №3
Дубель В. Б.

Здолбунів – 2015

Автор досвіду:

Дубель Валентина Борисівна, вчитель початкових класів
Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3, освіта вища,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, стаж
роботи 33 роки.

Адреса досвіду:

Здолбунівська ЗОШ I-III ступенів №3,
вул. Устима Кармелюка, 5
Телефон: (03652) 23267
e-mail: zdolbshool3

Дубель В. Б. Інтерактивні форми і методи навчання на уроках читання у початковій школі.

У методичній розробці подано матеріали з досвіду роботи вчителя початкових класів Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 Дубель В. Б. щодо використання інтерактивних форм та методів навчання на уроках читання у початкових класах, зроблено опис досвіду та запропоновано розробки уроків, які ілюструють практичні підходи педагога до реалізації теми досвіду.

У розробці запропоновано інтерактивні підходи до формування читацьких та життєвих компетентностей учнів та вказано на переваги їхнього використання.

Упровадження досвіду спрямоване на практичне розв'язання актуальних проблем шкільної освіти: створення середовища для когнітивного, інтелектуального, креативного, емоційного, морального розвитку особистості в умовах модернізації сучасної освіти та впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти.

Практична реалізація досвіду засвідчила: в учнів формується сучасний світогляд, розвиваються здібності і навички самостійного пізнання, виховується особистість, яка усвідомлює свою належність до українського народу. Творчий підхід учителя й учнів до процесу навчання сприяє свідомому й міцному засвоєнню програмового матеріалу. У вихованців підвищилася віра у свої сили, з'явилася зацікавленість і любов до читання художніх творів, активізувався пізнавальний інтерес, вони навчилися самостійно отримувати знання й використовувати їх у своїй практичній діяльності. Усе це є основним завданням у вихованні гармонійної особистості з широким колом компетентності, здатної реалізувати себе в майбутньому.

На сучасному етапі розвитку освіти діти дійсно навчаються завдяки тому, що можуть повністю себе реалізувати. Вони не бояться висловити свою думку, критику, не бояться бути почутими (за правилами роботи в групах). На таких уроках учитель стає невидимим диригентом, який вміє вчасно почути, помітити, підтримати кожного учня. Коли діти працюють разом, вони формують навички, необхідні для самостійного життя: розв'язують конфлікти, вміють активно слухати, критикують думку, а не того, хто її висловив, аналізують.

Досвід апробований учителем у процесі здійснення науково-дослідницької діяльності. Матеріали досвіду рекомендовано учителям початкових класів для використання в практиці роботи.

Схвалено методичною радою Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 (протокол № 2 від 27.10.2015)

Схвалено науково-методичною радою Здолбунівського районного методичного кабінету (протокол № від 28.12. 2015)

ЗМІСТ

1. Автор, тема, адреса досвіду.....	2
2. Анотація досвіду.....	3
3. Зміст.....	4
4. Інтерактивні форми і методи навчання на уроках читання у початковій школі (опис досвіду).....	5
5. Розробки уроків за темою досвіду:	
5.1. Урок читання в 3 класі. Олександр Копиленко. «Пернаті друзі».....	18
5.2. Урок літературного читання у 2 класі. У світі казки чарівної. Українська народна казка «Колобок».....	22
5.3. Урок читання Л. Українка «Біда навчить».....	28
5.4. Урок читання. Всеволод Нестайко «Жевжик».....	33
5.5. Урок читання в 2 класі. І. Франко «Лисичка-кума».....	37
6. Додатки.....	41
7. Висновки.....	71
8. Список літератури.....	73

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

ОПИС ДОСВІДУ

У національній доктрині розвитку освіти у ХХІ столітті зазначено: «Головна мета української системи освіти - створити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України...», а Закон України «Про загальну середню освіту» стверджує: «Завданням загальної середньої освіти є формування особистості учня, розвиток його здібностей і обдарувань». Нові завдання шкільної освіти в Україні, що спрямовані на гуманізацію та демократизацію всього навчального процесу в школі, визначають нові пріоритети навчання і виховання, потребують формування ініціативної особистості, здатної до раціональної творчої праці. У Концепції навчання державної мови в школах України визначена основна мета початкового курсу: виховання поваги і любові до рідної мови, бажання її вивчити і краще знати; вироблення вмінь висловлюватися у всіх доступних формах, видах, типах і стилях мовлення й культури спілкування; формування початкового уявлення про мовну систему, одиниці мовних рівнів у їх взаємозв'язках. Пошук шляхів розв'язання означених завдань пов'язаний із дослідженням комплексу питань, серед яких чільне місце посідає формування мовленнєвої компетенції учня. Вона охоплює систему мовленнєвих вмінь (вести діалог, сприймати, відтворити і творити усні й писемні монологічні та діалогічні висловлювання різних видів, типів і жанрів), необхідних учням у різноманітних життєвих ситуаціях. Пошук виявляється у сформованості умінь користуватися усною і писемною літературною мовою, багатством її виражальних засобів залежно від мети і завдань висловлювання та громадського життя. Формування мовленнєвої компетенції значною мірою відбувається на уроці читання. Мовленнєва діяльність не може бути повноцінною без оволодіння навичкою читання, тому відправним пунктом в організації роботи на уроці є розвиток техніки читання. Це найважливіше із завдань. Урок читання сприяє формуванню умінь користуватись усною літературною мовою, багатством виражальних засобів. Означені вміння значною мірою формуються у процесі виразного читання навчального тексту в системі уроку. Читання - це декодування графічної моделі слова в усну форму і розуміння письмових повідомлень, надрукованих в книжці. Навчити дітей читати – одне з найважливіших завдань учителя початкових класів. Читання – дуже складний процес, його неможливо осягнути одночасно, а навчити по справжньому добре читати непросто. В. О. Сухомлинський писав, що «читання – це віконце, через яке діти бачать і пізнають світ і самих себе», а завдання учителя – навчити усіх дітей читати так, щоб вони вміли «читаючи думати й думаючи читати». Вміння і любов до читання здебільшого формуються у молодшому шкільному віці, коли приділяється увага техніці читання. Звичайно, щоб успішно розвивати її, треба правильно розуміти основи цього процесу і, насамперед, те, що читання – психофізіологічний процес, залежить від особливості швидкості реакцій, якості зору, темпераменту. Так, холерики швидко говорять і читають, а флегматики й меланхоліки значно повільніше. Без високої культури читання, наголошував В. О. Сухомлинський, немає ні школи, ні справжньої розумової праці. Читання є основою опанування всіх наук, розвитку людського інтелекту. У цьому

складному процесі беруть участь зір, мислення, мовлення, сприйняття, пам'ять, увага, слухові та звукові аналізатори. Дітям непросто поєднувати водночас зорове сприйняття букв і вимову звуків, слів, речень, усвідомлювати прочитане, визначати ставлення до нього. Не володіючи технікою читання, дитина втрачає до нього інтерес, погано розуміє і засвоює зміст, швидко стомлюється. Тому розвиток техніки цього вміння та розуміння прочитаного – взаємопов'язані і мають здійснюватися одночасно. Чим вищий темп читання, тим кращі успіхи.

Ми живемо у третьому тисячолітті, у час комп'ютеризації та інтенсивного розвитку всіх галузей науки та виробництва, і глибоко усвідомлюємо незворотність демократичних змін, що відбуваються у суспільстві і освіті зокрема. Тому ми не повинні забувати про те, що сучасні діти не такі, якими були ми, отже, вони потребують від сучасного навчання чогось нового. Те, що було гарним учора, не є актуальним сьогодні.

Ось уже понад 30 років працюю у школі. Тисячі проведених уроків, на яких відточувала власну педагогічну майстерність, сотні юних особистостей, котрі, як губка всмоктували в себе нові знання та вміння, знайомство, спілкування та співпраця з батьками своїх вихованців – здавалось би, пройдено немало. Але, скільки б років не працював учитель, межі його самовдосконалення не існує.

Кожного разу, готуючись до уроку, ставлю собі запитання: як розвинути в учнів стійкий інтерес до навчання? Як зробити процес навчання радісним, не примусовим? Як забезпечити високий загальний розвиток кожної дитини? Як розвинути неповторну творчу особистість, котра прагне до самостійної пізнавальної діяльності? Але як уникнути при цьому перевантаження? Думаю, кожен учитель ставить перед собою такі запитання, шукає на них відповідь і – знаходить, приходячи до висновку: потрібно будувати нову школу – школу діалогу, школу, яку творять самі діти спільно з учителями.

В історії розвитку людства читання завжди відіграло важливу роль. Сьогодні читання пронизує усі сфери нашої життєдіяльності. Щоб читати добре, потрібно читати зацікавлено і багато. Як залучити та утримати увагу учнів, розвинути інтерес до читання, який потім не згасне? Саме тому вирішила працювати над цією проблемою, якомога ґрунтовніше вивчити її, упровадити у свою роботу. Інтерактивні форми роботи на уроках читання допоможуть вплинути на традиційний процес навчання молодших школярів. Але що таке інтерактивне навчання?

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учнів. Активна модель навчання передбачає застосування методів, що стимулюють пізнавальну активність і самостійну діяльність учнів. Учень при цьому є суб'єктом навчання, працює творчо та вступає в діалог із учителем. Використовують, як правило, такі методи: самостійна робота, проблемні й творчі завдання, діалог між учителем та учнем і навпаки. Перераховані методи спрямовані насамперед на розвиток творчого мислення учнів.

Інтерактивний – здатний до взаємодії, до діалогу. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і учитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують із приводу того, що знають, вміють та здійснюють. Під взаємодією розуміємо безпосередню міжособистісну комунікацію, найважливішою особливістю якої є здатність людини «брати на себе роль іншого», уявляти, як її сприйме партнер у спілкуванні або група, і відповідно інтерпретувати ситуацію та конструювати власні дії. Педагогічна взаємодія – це обмін діяльностями між педагогом і учнями, в якому діяльність одного зумовлює діяльність іншого (інших). Вона є процесом спільної діяльності вчителя й учнів, ознаками якого є:

- присутність учасників у єдиному часі і просторі, що створює можливість особистого контакту між ними;
- наявність спільної мети, очікуваного результату діяльності, який відповідає інтересам усіх і сприяє реалізації потреб кожного;
- планування, контроль, корекція і координація дій;
- розподіл єдиного процесу співпраці, спільної діяльності між учасниками;
- виникнення міжособистісних стосунків.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії.

Інтерактивна взаємодія унеможлиблює як домінування одного учасника навчального процесу над іншим, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

Мета, цілі і завдання технології інтерактивного навчання

Під інтерактивною технологією навчання розуміють таку організацію навчального процесу, за якої той, хто вчиться, обов'язково бере участь у колективному взаємодоповнюючому, ґрунтованому на взаємодії всіх його учасників процесі навчального пізнання. Кожен учасник інтерактивного навчання має конкретне завдання, за яке він публічно звітує, від його виконання залежить якість роботи всієї групи, до якої він належить.

Інтерактивні технології навчання охоплюють чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи і прийоми, що стимулюють процес пізнання, та розумові й навчальні умови і процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів. На відміну від традиційних методик, інтерактивні навчальні технології обирають не для виконання певних навчальних завдань, а для визначення кінцевого результату.

Отже, суб'єкт (учень) навчання має бути налаштований на ефективний процес пізнання, мати в ньому особистісну, власну зацікавленість. Усвідомлювати, що і навіщо він робитиме. Без виникнення таких внутрішніх підвалин, мотивів учіння і мотивації навчальної діяльності, не може бути ефективного пізнання. Для цього можна використати прийоми, що створюють проблемні ситуації, викликають у дітей здивування, подив, інтерес до змісту знань та процесу їхнього отримання. У початковій школі це може бути і коротка розповідь учителя, і бесіда, і демонстрація наочності, й нескладна інтерактивна технологія («мозковий штурм», «мікрофон», «криголам» тощо).

Мета наступного етапу уроку – оголошення, представлення теми та очікуваних результатів. Без чіткого і конкретного визначення й усвідомлення з боку учнів навчальних результатів їхньої пізнавальної діяльності, особливо на уроках із використанням інтерактивних технологій (1-2 класи), вони можуть сприйняти навчальний процес як ігрову форму діяльності. Формулювання результатів інтерактивного уроку має передбачати як обсяг та рівень засвоєння знань учнів, так і обсяг та рівень навичок та вмінь, що будуть досягнуті після уроку, а також розвиток емоційно-ціннісної сфери учня, яка забезпечує формування переконань, характеру, вплив на поведінку тощо.

Мета етапу надання інформації – дати учням достатньо інформації для того, щоб на її основі виконувати практичні завдання шляхом інтерактивної взаємодії, але за мінімально короткий час (бесіда, розповідь, читання роздаткового матеріалу, перевірка домашнього завдання, опанування інформацією за допомогою технічних засобів навчання або наочності).

Основним етапом уроку є інтерактивна частина, яка містить інструктування (мета вправи, правила, послідовність дій, час виконання завдань), об'єднання в групи, розподіл ролей, виконання завдання. На цьому етапі вчитель виступає як організатор, помічник, ведучий дискусії, намагаючись надати учасникам максимум можливостей для самостійної роботи і навчання у співпраці один з одним.

Рефлексія є природним невід'ємним і найважливішим компонентом інтерактивного навчання на уроці. Вона дає змогу вчителю і учням усвідомити, чому вони навчилися, пригадати деталі свого досвіду та отримати реальні уявлення про те, що вони думали й що відчували, що допомагає їм чіткіше планувати власні дії вже нарівні застосування технологій у своїй подальшій пізнавальній діяльності та в житті.

Упровадження досвіду спрямоване на розвиток задатків школярів, що дає змогу кожній дитині реалізуватися в тій чи іншій діяльності, розкрити здібності, творчий потенціал.

Актуальність досвіду визначається тим, що застосування інтерактивних та інноваційних технологій допомагає будувати навчально-виховний процес на основі компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів, дозволяє виховувати таких випускників, які готові активно діяти, швидко приймати рішення, змінюватись та пристосовуватись до нових потреб життя, навчатись упродовж життя.

Практична значущість досвіду. У північних народів є простий і мудрий афоризм: «Якщо подарувати людині одну рибину, вона буде ситою один день. Якщо подарувати дві – буде ситою два дні. Якщо навчити ловити рибу – буде ситою все життя». Так і в навчанні: скільки б у школяра не було предметних знань і вмінь, старанності, сумлінності – їх буде недостатньо для подальшого успішного навчання і розвитку. Наше завдання не передати дитині знання (завтра вони можуть бути вже не актуальними, або дитина забуде їх, ступивши за поріг), а навчити самостійно вчитися. Учень повинен стати «суб'єктом» навчання, виконуючи творчі завдання у співпраці з учителем.

Ідея досвіду: застосування та впровадження інтерактивних форм і методів навчання на уроках читання в початковій школі сприятиме створенню сприятливого середовища для когнітивного, інтелектуального, креативного, емоційного, морального розвитку та саморозвитку особистості в умовах модернізації сучасної освіти та впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти.

Тому для науковців і вчителів актуальним залишається питання, як викладати і навчати, як вчити і вчитися, щоб зробити ефективним процес навчання?

Форми взаємодії учителя і учнів у навчально-виховному процесі ґрунтуються на трьох групах методів: пасивного, активного та інтерактивного навчання.

Таблиця

Ознаки Методи навчання	Головна дійова фігура уроку	Стиль навчання	Позиція учнів	Форма взаємодії
Пасивні	Учитель	Авторитарний	Пасивні учасники уроку	Пасивні слухачі
Активні	Учитель, учні	Демократичний	Активні учасники уроку	Учитель і учні взаємодіють один з одним
Інтерактивні	учні	Демократичний	Активні учасники уроку	Учні взаємодіють з учителем і між собою

Науково-теоретична база досвіду. Розробку елементів інтерактивності *Науково-теоретична база досвіду*. Розробку елементів інтерактивного навчання ми можемо знайти у працях В.О.Сухомлинського, вчителів-новаторів 70—80-х років (Ш.Амонашвілі, В.Шаталова, Є.Ільїна, С.Лисенкової та ін.), теорії розвивального навчання. У Західній Європі та СІЛА групові форми навчальної діяльності активно розвивалися і вдосконалювалися. Наприкінці ХХ ст. інтерактивні технології набули поширення в теорії та практиці американської школи, де їх використовують при викладанні різних предметів від молодшого шкільного віку до старшого. Дослідження, проведені Національним тренінговим центром (СІЛА, штат Меріленд) у 1980-х роках, свідчать, що інтерактивне навчання уможливорює різке збільшення відсотка засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття, волю, дії і практику.

Інноваційна значущість досвіду.

Переваги інтерактивного навчання перед традиційним:

- у роботі задіяні всі учні класу;
- учні навчаються працювати в команді;
- формується доброзичливе ставлення до опонента;
- кожна дитина має можливість пропонувати свою думку;
- створюється «ситуація успіху»;
- за короткий час опановується велика кількість матеріалу;
- формуються навички толерантного спілкування, вміння аргументувати свою точку зору, знаходити альтернативне рішення проблеми.

На своїх уроках читання застосовую найбільш дієві інтерактивні **форми та методи навчання**: робота в парах, робота в групах, «мікрофон», «асоціативний куш», «акваріум», «мозковий штурм», навчальну гру, але використовую спочатку прості інтерактивні технології кооперативного навчання: роботу в парах, роботу в малих групах.

Технологія досвіду

Суть інтерактивного навчання

Інтерактивне навчання — це діалогове навчання, яке заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою.

Воно передбачає:

- постійну, активну взаємодію, взаєморозуміння учителя та всіх учнів класу — учасників процесу навчання;
- вирішення загальних, але значущих для кожного учасника завдань, проблем;
- рівноправність учителя й учнів як суб'єктів навчального процесу.

Інтерактивне навчання має на меті:

- створення умов для залучення всіх учнів класу до процесу пізнання;
- формування у молодших школярів як предметних, так і загально-навчальних умінь та навичок;
- надання можливості кожному учню розуміти і рефлексувати з приводу того, що він знає і думає;

- вироблення життєвих цінностей;
- створення атмосфери співпраці, взаємодії;
- розвиток комунікативних якостей і здібностей;
- створення комфортних умов навчання, які б викликали у кожного учня відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, неповторності, значущості.

Інтерактивне навчання передбачає:

- моделювання життєвих ситуацій;
- вирішення творчих завдань;
- використання розминок (енергізаторів);
- використання рольових ігор;
- спільне розв'язання проблем тощо.

Оскільки дитина на уроці завжди має перебувати в активній позиції з точки зору її пізнавальної діяльності, найбільш ефективними в цьому випадку є колективні форми навчання. Одним з варіантів колективної форми навчання є *робота в парах*. Цей метод може бути підготовчим на початковому етапі формування у дітей навичок групової роботи, а також може використовуватися як самостійна технологія навчання.

Зазвичай склад пари — це діти, які сидять за однією партою — постійні пари. Але можуть бути і динамічні пари. Також можливий розподіл у пари за бажанням учнів (вільний) або ж організований учителем.

Виконуючи завдання, учасники пари обмінюються думками, радяться, допомагають один одному, оскільки *завдання, яке вони виконують, є для них спільним*. Цінність методу полягає в тому, що робота в парі не дає змоги жодному із учасників ухилитися від виконання завдання (у спільній роботі немає «акторів» і «глядачів»), і тим самим спонукає їх до спільної та активної роботи.

Методика організації роботи в парі.

- Учитель повідомляє учням, що вони будуть працювати у парах.
- Діти отримують завдання для виконання.
- Учитель має переконатися, що діти зрозуміли суть завдання.
- Учитель визначає час, який відводиться на роботу.

По закінченні часу пари представляють результати своєї роботи.

Групова робота. Групи вивчають навчальний матеріал і розвивають навички спілкування. Об'єднуючи учнів класу у групи, я враховую рівень розумового розвитку, тип темпераменту, інтереси, симпатії кожного вихованця. На початку роботи встановлюю разом з учнями правила групової співпраці:

- Уважно читати завдання-інструкцію.
- Працювати так, щоб не заважати іншим групам.
- Обмінюватися думками щодо шляхів розв'язання поставленого завдання.

Якщо дійшли згоди, розв'язали певне завдання – сигналізувати утворенням кола з піднятих рук.

Вкладатися у визначений час.

Під час виконання групових завдань учні сперечаються, доводять, відшуковують правильну відповідь, будують діалог, висловлюють міркування. Отже, пасивне перебування дитини на уроці і отримання готової навчальної інформації без особливого розумового напруження та і без великої користі, зводиться до мінімуму. Впроваджувати групову роботу почала поступово. Спочатку привчила дітей співпрацювати у фронтальній діяльності. Коли учні засвоїли прийоми та правила співпраці, тоді почали працювати у складі малої групи.

Фрагмент завдань для роботи в групах під час вивчення казки «Лисиця та Їжак».

- Згадайте, якими в казках змальовуються лисиця, вовк, ведмідь, заєць. (Кожній групі по тварині).

Фрагмент уроку читання під час вивчення казки М. Трублаїні «Казка про дівчинку Наталочку та сріблясту рибку». Завдання для груп:

- Складіть прислів'я. Яке з них виражає головну думку казки?

Лихий доброго в біді.

Друзі пізнаються не переважить.

Два хитрих мудрого псує.

Досить ефективним методом кооперативного навчання, що є формою діяльності в малих групах, є *інтерактивна технологія «Акваріум»*. Дітей об'єднують у три групи. Вони отримують завдання для виконання і необхідну інформацію. Одна з груп сідає у центрі класу і утворює своє маленьке коло. Учні цієї групи починають обговорювати запропоновану тему. Групі, що працює, для виконання завдання необхідно: прочитати вголос ситуацію. Обговорити її в групі, використовуючи метод дискусії, знайти спільне рішення за 2-3 хвилини.

Усі інші учні класу мають тільки слухати, не втручатися в хід обговорення, лише спостерігати, чи відбувається дискусія за визначеними правилами. Після закінчення роботи група займає свої місця, а клас обговорює питання.

- Чи погоджуєтесь ви з думкою групи?

- Чи була вона достатньо аргументованою?

Після цього місце в «Акваріумі» займає інша група і обговорює наступну ситуацію. Усі групи по чергово мають побувати в «Акваріумі» і діяльність кожної з них мусить бути обговорена класом.

Фрагмент уроку читання під час вивчення твору В. Сухомлинського «Горбатенька дівчинка». Питання для обговорення в «Акваріумі».

Чому діти впились поглядом у незнайомку?

Який іспит витримали діти?

Яка головна думка твору?

Під час роботи в парах пропоную виконати такі справи:

- обговорити завдання, короткий текст;
- взяти один в одного інтерв'ю;
- визначити ставлення або думку партнера до того чи іншого питання;
- оцінити роботу один одного;

- дати відповіді на запитання учителя тощо.

До фронтальних технологій інтерактивного навчання належать такі, що передбачають одночасну спільну роботу всього класу. *Я надаю перевагу таким технологіям як «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Асоціативний куц».*

«Мікрофон». Ця технологія надає можливість кожному учневі висловитись швидко, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Правила проведення такі:

- говорити має тільки той, хто тримає символічний мікрофон;
- подані відповіді не коментуються і не оцінюються;
- коли хтось висловлюється, інші не мають права перебивати, щось говорити, викрикувати з місця.

Фрагмент уроку читання під час вивчення теми «Усна народна творчість». Завдання: згадати й прочитати напам'ять одну з малих фольклорних форм (прислів'я, приказку, скоромовку, лічилку).

«Мозковий штурм» - чудовий метод для використання досвіду учнів з метою розв'язання проблем та розробки ідей. Є, однак специфічні правила й основні принципи, яких потрібно дотримуватись. Тривалість його різна. Основні пункти: чітко визначати проблему або тему для мозкового штурму, працювати в колі, вибрати лідера, який веде обговорення і заохочує появу нових ідей. Правила мозкового штурму:

- жодної критики;
- запозичення інших ідей є нормальним явищем;
- бажана велика кількість ідей;

Щоб вдосконалити якість ідей, варто надати час, щоб діти написали свої ідеї спочатку індивідуально.

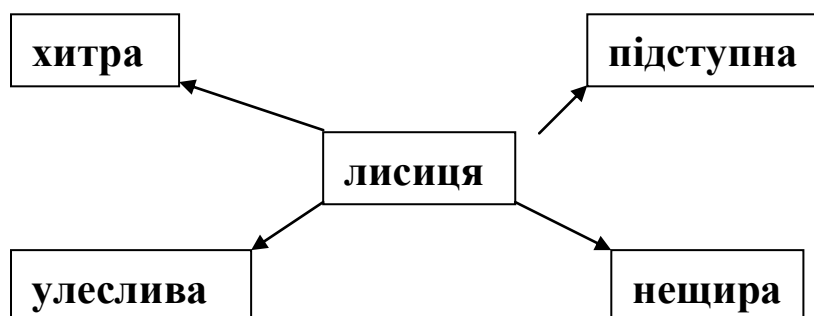
Фрагмент уроку читання під час вивчення теми «Українські народні казки». Питання для обговорення:

- Який вид казок ми розглядаємо у цьому розділі?
- З якими творами познайомилися?
- Хто головні герої цих казок?

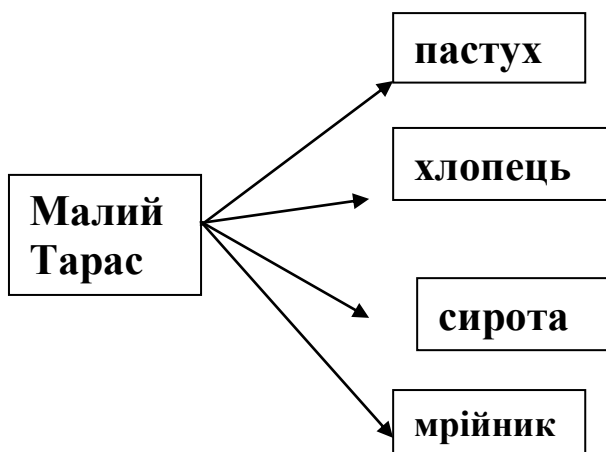
«Асоціативний куц». На початку роботи визначаю одним словом тему, над якою працюватимуть діти. Учні пригадують усе, що стосується цього слова. Спочатку висловлюються стійкіші асоціації, потім – другорядні. «Куц» асоціацій поступово розростається. Цей метод можна використовувати на будь-якому етапі уроку.

Фрагмент уроку читання під час вивчення казки «Лисиця і Журавель».

- З якими словами у вас асоціюється лисиця?

Фрагмент уроку читання під час вивчення твору Д. Красицького «Тарас Шевченко». З якими словами у вас асоціюється малий Тарас?

Навчання у грі – це побудова навчально-виховного процесу шляхом залучення учня до гри: ігрове моделювання тем, імітації, рольові ігри, драматизація тощо. Навчальна гра – одна з найважливіших сфер у життєдіяльності дитини. Разом з працею, навчання забезпечує необхідні умови для всебічного, гармонійного розвитку особистості.

Використовуючи на уроках читання *ігровий метод*, слід дотримуватися таких вимог:

- ігрове завдання за змістом має збігатись з навчальним (ігровою є тільки форма його постановки);
- зміст гри має бути посильним для кожної дитини;
- дидактичний матеріал за способом виготовлення і використання має бути простим;
- правила гри – прості і чітко сформульовані;
- гра буде цікавою, якщо в ній беруть участь всі учні;
- підсумок гри – чіткий, справедливий.

Таким чином використання на уроках читання ігор стає важливим засобом розвитку інтересу до вивчення цього предмета. Я використовую такі ігри: «Хто найуважніший?», «Кращий знавець прислів'їв», «Лото», «Плутанина», «Назвіть загадки».

Технологія навчання у дискусії – важливий засіб пізнавальної діяльності школярів в процесі навчання, бо навчання у дискусії сприяє розвитку критичного мислення, формує навички відстоювання своєї думки, поглиблює знання з обговорюваної теми. І все це повністю відповідає завданням сучасної школи. Слід зазначити, що проведення дискусії необхідно починати з висунення конкретного дискусійного питання (тобто такого, що не має однозначної відповіді і передбачає різні варіанти розв'язання, зокрема, протилежні). Вчитель має виправляти помилки і неточності, яких припускаються учні.

До даної технології належать «Дискусія», «Дебати», «Займи позицію». До дискусії слід залучати школярів, починаючи з 3-4-х класів. А з другокласниками я проводжу підготовчу роботу за такими напрямками: спочатку до активного словникового запасу дітей вводжу такі фрази, що часто вживаються в ході дискусії: «Я вважаю...», «На мою думку...», «Я з вами не згоден...».

Щоб уникнути труднощів, які виникають під час застосування інтерактивних технологій, потрібно зважати на те, що:

- елементи інтерактивних технологій варто вводити в практику роботи поступово, враховуючи вікові особливості молодших школярів, адже ці технології передбачають зміну звичайного уроку;
- підготовка до уроків за інтерактивними технологіями потребує від учителя й учнів значної кількості часу;
- інтерактивні технології не повинні стати самоціллю – вони мають бути засобом для створення комфортної атмосфери, яка дасть змогу реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні.

Для ефективного застосування інтерактивних методів, з метою охоплення всього необхідного обсягу матеріалу і глибокого його засвоєння, педагог має ретельно планувати свою роботу:

- використовувати методи, адекватні вікові учнів і їхньому досвідові роботи з інтерактивними методами;
- давати завдання учням для попередньої підготовки: прочитати, обміркувати, виконати самостійні підготовчі завдання;
- добирати для заняття таку інтерактивну вправу, яка давала б учням «ключ» до засвоєння теми;
- упродовж інтерактивної вправи давати учням час для обмірковування завдання, щоб вони сприйняли його серйозно, а не виконали механічно;
- враховувати темп роботи кожного учня і його здібності;
- на одному занятті використовувати один-два (максимум) інтерактивних методи, а не їх калейдоскоп;
- проводити неквапливе обговорення за підсумками виконання інтерактивної вправи, у тому числі актуалізуючи раніше вивчений матеріал;
- можна акцентувати увагу й на іншому матеріалі теми, якого інтерактивна вправа прямо не торкається;
- проводити експрес-опитування, самостійні роботи з різних тем, що не розглядалися в інтерактивному завданні.

Орієнтовна схема побудови інтерактивного уроку така:

Мотивація – 2 хв (5%)

Постановка задачі - 2 хв (5%)

Інформація, інструктаж - 2 хв (5%)

Практичне засвоєння матеріалу через інтерактивне завдання – 24 хв (60%)

Підведення підсумків, рефлексія – 10 хв (15%).

Результативність досвіду.

Що ж дає впровадження методів інтерактивного навчання різним суб'єктам навчального процесу?

Для кожного конкретного учня:

- усвідомлення залучення до спільної праці;
- розвиток особистісної рефлексії;
- становлення активної, суб'єктної позиції у навчальній (чи іншій діяльності).

Для навчальної мікрогрупи:

- розвиток навичок спілкування і взаємодії у малій групі;
- формування ціннісно-орієнтаційної єдності групи;
- заохочення до гнучкої зміни соціальних ролей залежно від ситуації;
- прийняття морально-етичних норм і правил спільної діяльності.

Для учнівського класу:

- формування класного колективу як групової спільноти;
- підвищення пізнавальної активності учнів класу;
- розвиток навичок аналізу і самоаналізу в процесі групової рефлексії.

Для зв'язку «клас —учитель»:

- нестандартна побудова навчального процесу;
- багатомірне засвоєння навчального матеріалу;
- формування мотиваційної готовності до міжособистісної взаємодії у навчальних та позанавчальних ситуаціях.

Для професійної позиції вчителя:

- використання інтерактивної стратегії змінює роль і функції вчителя — він перестає бути центральною фігурою і лише регулює навчально-виховний процес, займається його загальною організацією, визначає загальний напрям (готує до уроку необхідні завдання, формулює питання для обговорення у групах, контролює час і порядок виконання наміченого завдання, дає консультації, допомагає в разі серйозних утруднень).

У ході інтерактивного навчання учитель не повідомляє дітям готові істини, рішення, висновки, а організовує навчальний процес таким чином, щоб учні в ході самостійного пошуку ідей та їх обговорення навчали один одного; допомагає створити атмосферу підтримки, взаєморозуміння, терпимості, дружелюбності. Не менш важливою є роль позиції вчителя. Учні мають відчувати його доступність, відкритість у спілкуванні, віру у здібності кожного, довір'я, уміння поставити себе на місце учня і побачити ситуацію його очима, співпереживання, співчуття.

РОЗРОБКИ УРОКІВ ЗА ТЕМОЮ ДОСВІДУ

Урок читання в 3 класі

Тема. Олександр Копиленко «Пернаті друзі». Прислів'я. Леонід Первомайський «Срібні дерева».

Мета: сприяти розвитку пізнавального інтересу учнів, формувати читацькі навички; розвивати вміння орієнтуватися у тексті, розуміти прочитане; сприяти вихованню любові до живого світу природи, виховувати гуманні почуття до птахів, екологічну свідомість. Активізувати творчу діяльність учнів, створити ситуацію успіху.

Учні знатимуть: прикмети зими, назви зимуючих птахів, умови існування птахів взимку та необхідність їх підгодовувати.

Учні вмітимуть: виразно і вдумливо читати вірш, добирати слова асоціативного ряду до слова «зима», відновлювати текст з деформованих речень, складати словесний малюнок за почутим, орієнтуватися в прочитаному тексті.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань (за Біляєвим О. М.)

Обладнання: проектор, комп'ютер, малюнки з зображенням птахів, картки з назвами птахів, композиція із «срібних дерев», картки зі словами, картки для індивідуальної роботи, презентація, аудіо записи «Звуки зимового лісу».

Методи, прийоми та форми роботи: розповідь учителя, «асоціативний куц», виразне читання, словесне малювання, мовна зарядка, відтворення деформованого тексту, вибіркоче читання, робота в парах.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Мотивація навчальної діяльності учнів.

- Ось, нарешті і до нас прийшла така довгоочікувана зима.

Підніміть руку, хто любить цю пору року.

Асоціативний куц.

- Назвіть одне слово, яке найточніше виразило б ваші емоції про зиму (весела, грайлива...)

- Наш народ здавна був спостережливим. Існує дуже багато прикмет, в тому числі, і про зиму. Спробуйте відгадати одну з них.

- У вас на партах лежать картки, якщо їх правильно скласти – вийде прислів'я «Багато снігу – багато хліба». Чому так говорять?

- Святково вбране наше місто взимку під час свят. А уявляєте собі, яким зараз має бути ліс? (діти відповідають).

II. Актуалізація опорних знань. Слайд 1.

- Особливий взимку ліс – нібито зачарований, стоїть собі тихо, неначе спить. І лише вітер завиває поміж дерев.

- Діти, я хочу перетворити наш клас на зимовий ліс.

1. Підготовка до сприймання нового матеріалу.

- Закрийте очі і прислухайтесь. (лунає аудіозапис «Звуки зимового лісу»).

- А тепер відкрийте очі. Діти, що ви побачили у вашій уяві під час прослуховування? (діти відповідають).

2. Мовна зарядка.

- Діти, давайте спробуємо відтворити звуки зимового лісу (діти відтворюють звуки, повторюють за вчителем).

- Діти, вітер так сильно дув, що переплутав букви на моїх картках. Допоможіть мені відновити слова: кихмар, кистеж, мезатах, ріхго, мляве.

- Що змінилося в класі? (на дошці з'явився «зимовий ліс»)

II. Опрацювання вірша.

1. Учитель читає вірш «Срібні дерева» Л.Первомайського.

- Сподобався вам цей вірш? Який настрій він у вас викликав?

Чому автор зобразив усе - дерева, ліс, і, навіть, білочку, срібним?

- Цей вірш написав автор Леонід Первомайський. Зараз ми з вами будемо його читати, а тоді проведемо конкурс на кращого читача.

Відкривайте сторінку 85.

2. Самостійне читання вірша.

3. Читання вірша вголос учнями (вибірково).

- Діти, а хто міг би розвеселити зимовий ліс? (птахи).(слухання звуків птахів, аудіо).

- Так, без птахів ліс стає майже мовчазний. Але не всі птахи відлетіли від нас.

III. Повідомлення теми і мети уроку. Слайд 2.

- Сьогодні ми з вами дізнаємося із оповідання Олександра Копиленка «Пернаті друзі», які птахи прилітають до нас у гості зимувати і навчимося допомагати пташкам взимку.

IV. Робота за змістом оповідання.

1. Погляньте на ці малюнки. Кого з цих птахів ви впізнали? (діти по черзі виходять до дошки, називають птаха, прикріплюють назву). Інших птахів діти відгадують за описом :

Ллється вечоровий спів
Поміж парків та полів.
Звеселяє сад й лісок
Голосистий птах ... (юрок)
Крізь зимові заметілі
Пташенята прилетіли
В них червоні гарні груди.
Ніби яблука усюди
Хтось розвісив у дворі.

Звуться пташки.... снігурі

2. Словникова робота. Перед тим, як ви прослухаєте текст, хочу пояснити вам деякі слова (презентація, слайд 3).

3. Читання тексту вчителем.

4. Перевірка розуміння прослуханого.

- Звідки прилетіли до нас пернаті гості?

- Чому ці птахи не дуже журяться, що навколо зима?

Фізкультхвилинка.

– Діти, як ви вважаєте, за чим найбільше сумують птахи взимку? Давайте згадаємо, як було гарно влітку і трішки потанцюємо.

5. Робота над складними словами (презентація, слайди 3-7).

6. Читання тексту учнями самостійно.

7. Відтворення змісту прочитаного. *Робота з картками в парах.*

На картках – роз'єднані речення. Поєднати за змістом.

Чудові, спокійні червоногруді снігурі

Помчали поснідати насіннячком

Вони прилетіли з далекої півночі,

А ми в саду поставили їдальні для птахів і підготовуємо їх.

обсипали його і ягідками ласують.

десь на лопухах, вільхах чи березах, щоб тут перебути зиму.

8. Вибіркове читання. Знайти речення із назвою пташки з малюнка.

V. Творча робота.

1. - Про яку добру справу йде мова у тексті? (про годівнички, підготовування птахів).

- Діти, а чому ми повинні дбати про пташок?

- Саме зараз настали найважчі часи для птахів. Що ви вже зробили, щоб допомогти птахам?

- Я сьогодні до вас на урок принесла готову годівничку, її слід наповнити кормом. А що ж любляють їсти птахи, хто запам'ятав з тексту?

- У вас на парті стоїть стаканчик. Загляньте, що в ньому. Це пшеничка, яку теж люблять пташки. Я вас попрошу сипнути жменьку зерна у годівничку разом зі словами побажання, або просто з добрим словом про птахів для всіх присутніх. Щоб кожен вже сьогодні почав допомагати нашим пернатим друзям.

2. Створення рекламного плакату.

- А ще можна зробити рекламний плакат, або, як його ще називають – банер (показую зразок).

Це завдання ви можете виконати вдома і принести на наступний урок.

Підсумок уроку.

- Діти, які емоції у вас викликав наш урок?

- Що ви дізналися для себе цікавого? Нового?

Урок літературного читання у 2 класі

Тема: У світі казки чарівної. «Українська народна казка «Колобок»

Мета уроку: поглиблювати знання учнів про казку; формувати комунікативну компетентність; розвивати навички діалогічного мовлення; удосконалювати техніку читання учнів, використовуючи різні види роботи над текстом; збагачувати активний словниковий запас; учити правильно висловлювати власні думки; виховувати любов до народної творчості, ввічливість.

Учні знатимуть: означення казки, будову казки, прийом повтору у казці.

Учні вмітимуть: спілкуватись у групі, складати діалог, правильно висловлювати свої думки, визначати риси характеру героїв казки, порівнювати образи героїв, придумувати іншу (позитивну) кінцівку казки, виразно читати та інсценізувати казку.

Тип уроку: комбінований (за Біляєвим О. М.).

Обладнання: мультимедіа - проектор, магнітофон, фонограма казки, складові таблиці, картки з текстовими завданнями, індивідуальні картки, маски казкових героїв, фішки – призи.

Методи, прийоми та форми роботи: «Мікрофон», «Гронування», технологія «Вмикаємо телевізор», робота в групах, інсценізація казки, гра.

Хід уроку

Організаційний момент

Учитель: Діти, погляньте один на одного, посміхніться, доторкніться долоньками, побажайте успіхів. Із промінчиків добра, що засяяли на ваших обличчях, ми і розпочнемо урок читання.

- Прочитаємо разом девіз нашого уроку: (слайд 1)
(промовляють разом)

Гарно читаємо,
Чітко відповідаємо,
У світ казок пірнаємо,
Мовлення своє розвиваємо.

Вправа «Мікрофон»

Яким має бути наш урок...

Я на цьому уроці буду...

Учитель: Отже, ми будемо активними, уважними, сміливими, працьовитими, дружніми. Урок буде цікавим, яскравим, пізнавальним.

Мовленнєва розминка (слайд 2)

Розчитування за складовою таблицею

1 рядок – тихо;
2 рядок – голосніше,
3 рядок – голосно, 4 строчка – повільно,
5 рядок – швидко,
6 рядок – весело,
7 рядок – сердито.

Робота над чистомовкою

Че - Че - Че – бабуся калачі пече,
Ча-ча-ча-дай,бабусю, калача,
Чі-чі-чі – їж, будь ласка,калачі.

Вправи на розширення кута зору (слайд 3)

Казка казати казковий каска казкар казочка

Учитель: Яке слово зайве? Чому?

Вправи на розвиток навички читання (слайди 4-5)

Учитель: Прочитайте слова з максимальною швидкістю в порядку зростання номерів.

3 та 1 казка 2 вигадка 4 в 6 щось 7 повчальне 5 ній 8 зрозумій

Повторіть вислів. Поясніть, як ви його зрозуміли.

Перевірка домашнього завдання

Учитель: Які жанри усної народної творчості вам відомі? Над яким жанром ми почали працювати? Що таке казка?

Вправа «Гронування» (слайд 6)

(учні на дошці складають з карток означення казки).

Картки: *диво, доброта, милосердя, радість, чарівність, розвага, роздуми.*

Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми і мети уроку.

Учитель: Казка –це чарівна країна. Казок чимало є на світі. Казка – давній і мудрий поради́ник. Це вона дає нам перше уявлення про добро і зло, правду і неправду, чесність і справедливість. З перших днів дитинства нас супроводжують казкові герої. Упізнайте казкового героя, з якої він казки?

Ой, набридло на віконці

Все на сонечку сидіть.

Я візьму і покочуся,

Щоб побачити весь світ. (Колобок)

Сьогодні на уроці ми будемо читати казку «Колобок»

Сприймання й усвідомлення нового матеріалу

Технологія «Вмикаємо телевізор»(слайди 7-15)

Учитель: Любі діти, уважно послушайте українську народну казку «Колобок».

(Звучить фонограма)

Яких героїв казки запам'ятали?

Словникова робота (слайди 16-18)

Учитель: У цій казці вам зустрінуться незнайомі слова:

Хижка – комора;

Засік – відгороджене місце в коморі або скриня для зберігання зерна, борошна;

Призьба – невисокий земляний насип уздовж стін хати знадвору.

Первинне читання 1-ї частини

Учитель: Діти, зараз ми будемо читати казку вголос, але перед цим давайте поміркуємо, яким тоном ви будете промовляти слова кожного персонажа?

Слова зайчика – тоненьким та тихеньким голосом, бо він маленький та беззахисний.

Слова лисички – з хитринкою; слова вовка та ведмедя – голосно, трішки грізно, бо вони великі та страшні.

А слова Колобка? Так, вірно, весело і хвалькувато.

Зарядка для очей.

Офтальмотренаж

Пугач. На рахунок 1-4 закрити очі, на рахунок 5-6 широко розкрити їх і подивитися вдалину (4-5 разів).

Мітли. Часто моргати, не напружуючи очей, на рахунок 1-5 (4-5 разів). Можна супроводжувати моргання промовлянням тексту:

Ви, мітли, втому зметіть,

Очі нам добре освіжіть.

Піжмурки. На дошці поставити маленькі іграшки або кольорові фішки. Діти заплющують очі на рахунок 1-4. За цей час учитель змінює розташування предметів на дошці. Розплющивши очі, діти намагаються визначити зміни, що відбулися (4-5разів).

Далеко – близько. Діти дивляться у вікно. Учитель називає спочатку предмет, що перебуває далеко, а через 2-3 секунди предмет, який розташований близько. Діти повинні швидко відшукати очима предмети, що їх називає учитель (6-8 разів).

Упіймай «зайчика». Учитель включає ліхтарик і випускає «сонячного зайчика» на прогулянку. Діти, піймавши очима «зайчика», супроводжують його, не повертаючи голови, 45 секунд.

Розповідання казки учнями (слайди 19-20).

Учитель: Так завершилася перша пригода Колобка. Далі в казці з'являються нові герої, усе повторюється. Продовжте розповідь за малюнками.

Читання 5 частини казки «Бджілкою».

Характеристика головних героїв.

Бесіда за змістом

Хто за змістом казки вам сподобався? Чому?

На кого з героїв ви б хотіли бути схожим? Чому?

Закріплення та осмислення нових знань

Робота в групах (слайд 21)

Учитель: Зараз, діти, будемо працювати в групах. Вам потрібно визначити риси характеру свого героя казки, зазначити їх стрілкою.

1 група «Колобок»

2 група «Заєць»

3 група «Вовк»

4 група «Ведмідь»

5 група «Лисиця»

Слова для характеристики:

Хитра, підступна, спритна....

Жорстокий, жадібний, злий...

Сильний, незграбний, вайлуватий...

Боязкий, слабкий, несміливий...

Веселий, хвальковитий, неслухняний, неввічливий, довірливий...

Якості характеру головного героя

Які вчинки Колобка свідчать про хвалькуватість, неслухняність, неввічливість?

Порівняння образів героїв

Чим схожі за характерами Колобок і лисиця? Чим відрізняються?

Казкова задача (слайд 22)

Учитель: Діти, як ви вважаєте, чому саме так закінчилася казка? Які почуття викликає кінцівка казки? Давайте з вами пофантазуємо і придумаємо, як зробити так, щоб лисичка не з'їла Колобка, і він залишився неушкодженим.

Варіанти:

Не спекти Колобка;

Спекти довгий, великий, щоб не помістився в роті лисички;

Сісти не на ніс, не на язик, а на голову.

Фізкультхвилинка

(діти проговорюють хором)
Дружно всі ми піднялись, (встати з-за парт)
Вліво, вправо подивились. (нахилити голову ліворуч, праворуч)
Потім хутко повернулись, (руки на пояс, зробити поворот)
Всім навколо посміхнулись,
Поплескали у долоні (поплескати у долоні)
І побігали як поні. (біг на місці)
Хай лунає всюди сміх,
Ми хлоп'ята кращі всіх! (ці слова вимовляють хором)
Інсценізація казки(слайд 23)

Учитель: А ось яку історію нафантазували наші діти. Вони придумали щасливий кінець казки.

Лисичка.

Я лисиця, я сестриця –весела й лукава.
І звірям, і людям добре допікала.
Одних було підведу, другим похваляюся.
Посварю всіх, роздражню –
Та й з усіх сміюся.
Ось яка я хитра, яка я гарна. Що це там таке? Здається, хтось іде...

Колобок.

Я веселий Колобок,
Я рум'яний Колобок,
Я від баби утік,
Я від діда утік,
Від усіх утечу,
Й далі покочусь.

Лисичка.

Ой, це ти, Колобочку. Який же ти гарний, кругленький, напевно, смачний, і пісенька у тебе чудова, але щось я стала недочувати. Сядь мені на мордочку і заспівай ще разок.

Колобок (співає пісню)

Лисичка.

А-а-м! Ой-ой-ой, лишенько. Що це за Колобок? Всі зуби поламала. Чому ти такий твердий, черствий та гіркий? Фу-фу, поганий! Хто тебе виліпив? Ти не з тієї казочки, що я знаю. Той був славний, а ти несмачний (вибігає, тримаючись за зуби).

Колобок.

Так тобі й треба. Це мене діти зробили таким несмачним. І завдяки їм я залишився живим. Покочусь собі я далі назустріч новим пригодам. (співає пісню)

Складання «Синквейна» (слайд 24)

Колобок

Який? Який?

Що робив? Що робив? Що робив?

Речення про Колобка.

Слово-висновок

Визначення головної думки казки

Учитель: Кожна казка має свою виховну мету. А чому саме вчить нас казка «Колобок»?

Гра «Так» чи «Ні» (слайд 25)

Казка вчить нас бути слухняними? Так.

Ми повинні бути такими, як Колобок? Ні.

Потрібно з кожним, кого зустрінеш, починати розмову? Ні.

Потрібно завжди вітатися з тим, кого зустрінеш? Так.

Які слова вітання потрібно вивчити Колобку?

Домашнє завдання (слайд 26)

Діти, вдома ви прочитаєте і перекажете казку «Колобок»

Стор. 35-36

Намалюєте свою ілюстрацію до казки.

Підсумок уроку

Учитель: Над якою казкою ми працювали на уроці? Чи є в неї автор?

Гра «Продовж речення» (слайд 27)

На уроці мені найбільше сподобалось...

Я вчився.....

Я дізнався.....

Колобок вдячний вам за активність на уроці і дарує вам веселих колобків.

Урок читання

Тема. Л. Українка «Біда навчить»

Мета.

Навчальна: формувати навички свідомого читання, особистісного спілкування і спілкування у групах.

Розвивальна: розвивати мислення, зв'язне мовлення, вчити знаходити за допомогою вибіркового читання уривки, прислів'я.

Виховна: виховувати інтерес до читання, бажання вчитися.

Учні знатимуть: зміст, тему, основну думку оповідання, окремі факти з життя Л. Українки, відомості про птахів(горобця), прислів'я, які вживаються у тексті оповідання.

Учні вмітимуть: свідомо та виразно читати, спілкуватись у групах, складати зв'язне висловлювання, відповідати на поставлені запитання, визначати головну думку казки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу (за Оніщуком), особистісно зорієнтований урок (за Фасолею).

Обладнання: картки зі словами, малюнки, виставка книг.

Методи, прийоми та форми роботи: бесіда, навчальні та ігрові вправи, робота в парах та групах, методи наочності та передбачення.

Наочність: картки зі словами, малюнки, виставка книг.

Лексика для засвоєння: громадили, притирився, цвірінькнув, чималенько, скрегоче, заскреготала, зоглядівся, птаства.

Хід уроку

I. Мотиваційний етап.

1. Перевірка домашнього завдання:

- а) Читання і переказування казки
- б) Інсценізація казки (в групах)
- в) Виставка ілюстрацій до казки

2. Вправа на розвиток швидкості читання (читання деформованого тексту)

І васоснузала. робчикГо не мівспо її ругевддибути, вісбісо на біду та й чаповдатижчіно. давЖ , давж, аж муїо риобдло. лиКо це лотаснітitem, кинупроласьвасо та як де заве: «уГ-у-у! уГ-у-у!...» чикробГо аж терпо зо хустра: тіхов уже кавтіти, та якось ся утримав. лалізВивасо з пладу, лагляну на чикаробго, а чіо в неї тятсьві! Страх та й діго!..

- Спробуйте прочитати текст якомога швидше.

- Кому вдалося прочитати весь текст?

- В уривку, який ви прочитали, описано зустріч горобця з ким?

- Чому горобчик звернувся до сови? (Сова дуже розумна, вона, навіть, є символом мудрості)

II. Цілевизначення та планування.

1. Хто прилетів до нас на урок дізнаєтесь, відгадавши загадку.

Сіренький, моторний.

На соняшник сів,

Надзьобався добре й далі полетів.

(Горобчик)

Вірно, діти – це горобець. Герой нашого сьогоднішнього уроку.

Визначення теми та очікуваних результатів роботи на уроці.

III. Опрацювання нового матеріалу.

-А про що просив горобець у своїй пісні?

Що ви знаєте про птахів?

3. Розповідь вчителя.

Батьківщина горобця далека Африка. Горобці схильні селитись колоніями (групами). Утворюючи стаї, горобці легше помічають небезпеку та скоріше знаходять їжу. Є у них і звуковий сигнал „чр – р”, за допомогою якого горобці відлітають.

Цей звук подає старий, досвідчений горобець, помітивши небезпеку.

В інших випадках збуджені будь-чим горобці влаштовують переполох, підіймають тріскотню, голосно повторюючи „чере – ре – ре”. Так буває при несподіваній появі кішки, або коли маленьке пташенятко випаде з гнізда.

Горобці ведуть осілий спосіб життя.

1. Передбачення теми за назвою твору.

- Що на вашу думку станеться далі?

- Що сталося насправді?

- Які докази ви можете навести?

-Діти, ви зрозуміли, що головний герой сьогоднішнього уроку – горобець. А казка, яку ми будемо читати, називається «Біда навчить».

- Як ви гадаєте, про що піде мова в казці?

IV. Робота над текстом.

1.Розповідь про автора.

2.Виразне читання казки вчителем.

3.Словникова робота.

Ні гадки йому – ні про що не думав.

Зоглядівся – не помітив.

Статкує – хазяйнує.

Вславився – прославився.

Дбає – турбується.

Клопіт – турбота.

Клуні – будівлі для зберігання харчів, врожаю (діти намагаються пояснити значення самостійно, потім уточнюють за тлумачним словником).

а) Читання колонок слів.

клопіт мешкає зоглядівся

рілля скубується доволі

клуні навернеться поживляться

вельми чималенького дбає

- Які слова вам незрозумілі? (кілька учнів шукають і зачитують пояснення цих слів у тлумачному словнику).

- Доберіть синоніми до слів мешкає (живе, проживає), поживиться (поїсть, похарчується), дбає (піклується, турбується).

б) Вправа на миттєве сприймання слів.

- Прочитайте слова на картках, визначте зайве серед них.

- Слова на картках: крук, сорока, сова, лава, Бузько, зозуля, курка, поні, горобець.

(учитель назви птахів прикріплює на дошці).

- За якою ознакою об'єднаєте ці слова? (Птахи).

4.Читання казки за логічно-завершеними частинами.

а) Перша частина – до слів, «... та й пішла собі в курник»

Читання мовчки.

- Яким був горобчик? Скільки зерняток знайшли горобчики? Чому вони почали битися? Хто скористався бійкою? Над чим замислився горобчик? Про що він попросив курку? Чи погодилась вона його вчити розуму? Чому?

б) Друга частина – до слів «А тепер іди: мені ніколи».

Читання вголос «ланцюжком».

- Чому зозуля теж відмовила горобчику? Хто був наступним? Що зробив Бузько? Яку пораду отримав від гави?

Чию пораду довелося чекати аж до ночі? Чому? Чи навчила мудра сова горобчика розуму? Чому вчила його сорока? Чи сподобалась така наука

горобчику? Хто був останнім, до кого звернувся за порадою? Чия порада сподобалась вам? Чому?

5. Передбачення по третій частині.

6. Вправи на розвиток швидкості читання:

а) Гра «Хто читає швидше?»

- Знайдіть і прочитайте абзаци, в яких є речення:

«Нікому було вас бити та вчити!», «Се не моє діло!» «А я до того розуму не дуже, Бог з ним!» «Ні гадки йому».

б) Гра «Закінчить прислів'я» (робота в парах)

- Знайдіть у казці прислів'я. Яка пара справиться швидше?

«Дурні бились, а ...» (розумні поживились).

«Хто дурнем вродився, той...» (дурнем згине).

«Не на те мудра, щоб ...» (дурнів розуму навчати).

«Поки біди не знатимеш, то ...» (й розуму не матимеш).

«Розум на дорозі ...» (не валяється).

7. Читання в особах другої частини

8. Визначення головної думки твору.

9. Бесіда про дбайливе ставлення до птахів

Горобець – це тільки один представник багаточисленної армії птахів. А скільки радості приносить нам спів птахів?

Найбільший птах – страус, його зріст сягає 2,5 метрів, а вага 156 кг.

Найсильніший голос у індійського павича. Його чути за декілька км.

Найрідкісніший птах – „кауаї е - э” 20 років тому на Гавайських островах залишилось всього одна пара.

V. Рефлексивно – оцінювальний етап.

- Яка головна думка цієї казки? (Треба самому навчатися, здобувати розум.)

- Розшифруйте прислів'я, чи відповідають вони головній думці казки?

Поясніть, як розумієте їх? (робота в парах).

М_др_м_н_хт_ не вр_д_вс_, а н_вч_вс_.

(Мудрим ніхто не вродився, а навчився)

Ч_ж_м_р_з_м_м_ж_ть, д_бр_ не н_ж_ть.

(Чужим розумом жить, добра не нажить)

-Які ще прислів'я знаєте?

Не всякий розумний, хто з головою.

В розумній розмові розуму набиратися, в нерозумній – свій загубити.

Розум за морем не купиш, коли вдома немає.

По одягу зустрічають, по розуму проводжають.

Голова без розуму, що ліхтар без свічки.

- Яка з приказок, вжитих у казці, співзвучна з головною думкою? (Поки біди не знатимеш – розуму не матимеш.)

- Як розумієте цю приказку? (Наші помилки у житті змушують нас замислюватись над життям, вчитись нового, жити по іншому, краще думати.)

- Продовжити думку:
«Казка навчає цінувати розсудливість, ...»
Що в ній засуджує автор?
Продовжити речення:
«Біда навчить...»
- До кого першого звернувся горобець за порадою? (До курки).
- Хто налякав горобчика на болоті? (Бузько).
- Хто дав пораду: «А от коли захочеш знати, скільки тобі літ жити, то се я можу тобі сказати» (Зозуля).
- Де мешкала сова? (У дуплі).
- Яка пора року навчила горобчика розуму? (Зима).
- Який псевдонім автора казки «Біда навчить» (Леся Українка).
- Птахів любили і художники, і письменники. Подивіться, скільки творів присвячено птахам. Ці книги є в нашій бібліотеці. Сподіваюсь, що після нашого уроку ви подивитесь на птахів іншими очима та будете радіти кожній зустрічі з ними.
Домашнє завдання.
- Прочитати три частини.
- Придумати свою кінцівку.
- Інсценізувати.

Урок читання

Тема. Всеволод Нестайко «Жевжик»

Мета.

Навчальна: вчити стежити за логікою описування подій, орієнтуватися у структурі тексту.

Розвивальна: розвивати читацькі навички; вдосконалювати уміння стисло переказувати.

Виховна: виховувати повагу до сміливих людей.

Учні знатимуть: окремі факти з життя письменника В. Нестайка, значення нових слів, будову оповідання.

Учні вмітимуть: виразно і вдумливо читати оповідання, визначати його основну думку, стисло переказувати зміст, скласти характеристику героїв, орієнтуватися в структурі тексту.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу (за Оніщуком В. А.), особистісно зорієнтований урок (за Фасолею А. М.)

Обладнання: таблиці для розчитування, плакат з прислів'ям.

Методи, прийоми та форми роботи: бесіда, робота в групах, навчальні та ігрові вправи, «Джигсоу».

Лексика для засвоєння: аніскілечки, чудернацькі, заторохкотів, Жевжик.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Перевірка домашнього завдання.

Читання та переказування казки.

Читання в особах.

III. Вправи на підвищення швидкості читання і розвиток мислення.

1. Скоромовка.

Чи знаєте ви скоромовки?

Що ми називаємо скоромовкою?

(Жартівливий вислів, складений із слів для швидкісного читання).

-А для чого потрібно промовляти їх на кожному уроці ?

(Щоб розвивати швидкісне читання).

Пропоную вам розучити нову скоромовку:

Має втіху Солов'їха:

солов'ята — всі у тата.

Всі співучі, голосисті,

всі із хистом, всі артисти.

(С. Шаповалов)

2. Розчитування.

За таблицею складів Зайцева.

3. Читання прислів'я на одному мовному видиху.

Дарма, що гора висока: навантажишся – подолаєш.

Дарма, що ворог сильний: насмілишся – переможеш.

Як ви розумієте це прислів'я?

IV. Повідомлення теми.

Цій темі присвячено казку В. Нестайка «Жевжик».

V. Опрацювання казки В. Нестайка «Жевжик».

1. Знайомство з автором.

Всеволод Зіновійович Нестайко народився 30 січня 1930 року в м. Бердичеві на Житомирщині в сім'ї службовця. Коли Всеволоду було три роки, разом з іншими січовими стрільцями загинув його батько. Йшов страшний 1933 рік і сім'я, рятуючись від голоду, переїхала до родичів у Київ. Тож все своє свідоме життя Всеволод Нестайко прожив у Києві. Як пише сам письменник: «І хоч би де мені доводилось побувати, хай навіть у найцікавішій подорожі, коли я повертаюсь до Києва, серце у мене б'ється від радісного хвилювання зустрічі з рідним містом».

2. Передбачення по назві.

Чи доводилось вам чути слово «Жевжик»? Чи можете передбачити про кого буде ця казка?

3. Словникова робота.

а) Читання колонок слів.

хімерні заторохтів

шануйся тероризують

аніскілечки дивовижні

чудернацькі недугою

Пишак Здоровило

Кривоший Закаблукав

б) Читання колонок «буксиром».

в) Добір синонімів до слів:

Аніскілечки (зовсім),

Глузував (насмівався),

Недуга (хвороба).

4. Гра «Видих».

Учні з дошки читають прислів'я фразами на одному видиху.

Дарма, що гора висока:

навалишся – подолаєш.

Дарма, що ворог сильний:

насмілишся – переможеш.

Як ви розумієте це прислів'я?

VI. Усвідомлення тексту.

Використання стратегії «Джигсоу».

Учні поділяються на групи. Витягують номерки, розходяться по експертних *групах* (за номерами).

В експертних групах діти отримують свою частину тексту для роботи. Діти працюють кожен над своєю частиною, але мають зрозуміти текст вцілому.

Повертаючись в групу розповідають свою частину (стараючись донести до кожного учня зміст своєї частини).

До кожної частини ставляться запитання, але відповідають учні не того номера до якої частини ставимо питання.

Чи підтвердились ваші передбачення?

VII. Читання частин тексту, робота над змістом.

1. Вибіркове читання. Робота над змістом.

-Де і коли народився Жевжик?

-Як виглядав казковий хлопчик?

-Чому баба Горобчиха дала йому таке ім'я?

-Прочитай, якої вдачі був Жевжик?

-Здійсніть пояснення імен жителів села.

-Прочитай, як Жевжик почав давати відкоша бандитам.

-Прочитай опис втечі бандитів.

-Поміркуй, чому Жевжик зник?

2. Вправи на орієнтування в тексті.

а) Гра «Хто читає уважніше?»

- На що було схоже волосся у Жевжика? (наче стигле жито).

- Як воно стирчало? (як голочки в їжака).

- Які в нього були очі? (сині – сині, мов небо цього безхмарного сонячного ранку).

б) Гра «Хто читає швидше?»

- Знайди абзаци із словами:

козі Мекекеші;

твоя мама – казка;

вколов шилом одного і другого;

Жевжик оселився.

в) Гра «Дочитай речення»

- Знайди і дочитай речення (записані на дошці).

«Він народився сонячного ...»

«Недарма село ...»

«Жевжик тихцем ...»

«Коли з ворога ...»

«Побачивши таке, ...»

«Відтоді, малюючи ...»

VII. Підсумок уроку

Чого вчить ця казка?

У яких словах виражена її головна думка? (прочитайте).

Поміркуйте, що у творі казкове, а що нагадує життя.

VIII. Домашнє завдання.

Написати листа Жевжику:

- з порадами;

- в малюнках.

Урок читання в 2 класі

Тема. І. Франко. Лисичка-кума

Мета.

Навчальна: ознайомити учнів із жанром літературної казки; навчити самостійно визначати дійових осіб, інсценізувати частини казки.

Розвивальна: розвивати навички правильного і свідомого читання мовчки та вголос; збагачувати словниковий запас учнів.

Виховна: виховувати працелюбність, почуття товарищескості, дружби.

Учні знатимуть: жанр літературної казки, лексичне значення слів.

Учні вмітимуть: визначати риси героїв казки, читати виразно діалог, поширювати речення, аналізувати зміст казки, складати план.

Тип уроку: комбінований (за Пентилюк М. І.).

Обладнання: записи на дошці, складові таблиці, маски лисиці та вовка, малюнки до казки.

Лексика для засвоєння: чудернацькі, реготатися, лисиччину.

Методи, прийоми та форми роботи: ігрові вправи, робота в групах, парах, бесіда.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Емоційний настрій на урок.

Знову день почався, діти!

Всі зібрались на урок.

Тож пора нам поспішати –

Кличе в подорож дзвінок.

Урок сьогодні незвичайний,

Він вчить багато нас чому.

Хай буде він для нас навчальний,

За це подякуєм йому.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Мовна розминка. Конкурс «Скоромовка» (на швидкість)

2. Гра «Збільш речення».

Учитель пропонує дітям речення з двох слів. Вони повинні доповнювати його щоразу новим словом.

Ми читаємо.

Ми читаємо на уроці.

Ми читаємо на уроці казки.

Ми читаємо на уроці цікаву казку...

3. Розчитування.

За таблицею (додаток)

стовпчик № 3 з голосним (е) – повільно,

стовпчик № 4 з голосним (о) – швидше,

стовпчик № 5 з голосним (и) – дуже швидко, голосно - усі хором.

4. Читання анаграм.

Через неуважного учня в зошиті з'явилися помилки. Прочитайте ці слова з дошки. Подумайте, яке слово «зайве» в кожній колонці.

Тшизо (зошит) вакіца (цікава)

Азетаг (газета) рамуд (мудра)

Ганик (Книга) чегаря (гаряче)

Нсоце (сонце)

Яке слово можуть описувати прикметники другої колонки? (Книгу).
Доповніть цю групу слів своїми прикладами.

III. Усвідомлення нового матеріалу.

1. Повідомлення теми і теми уроку.

- Із сьогоднішнього уроку ми почнемо знайомитися із літературними казками, які, на відміну від народних, мають автора. Це літературні казки українських письменників.

Ім'я цього геніального сина українського народу вам уже відомо. Які твори І. Франка ви читали?

-Сьогодні ви дізнаєтесь про життєвий шлях цієї талановитої людини. Послухайте, що писав у своїх спогадах М.Коцюбинський: «Невеличкий, хоч і сильний мужчина, високе чоло, сірі, трохи холодні очі. Рудувате волосся непокірно гнеться, вуса стирчать. Скромно одягнений, тихий і непомітний, поки мовчить. А заговорить – і вас здивує, як ця невисока фігура росте і росте пред вами, мов у казці. Вам стане тепло і ясно од світла його очей, а його мова здається не словом, а сталлю».

2. Мотивація навчальної діяльності.

Активація мислення. Відгадування загадок:

В темнім лісі проживає, довгий хвіст пухнастий має.

Їй на місці не сидиться, а зовуть її ... (лисиця).

По полю гасає, овечок хапає, на нас рикає. (Вовк).

За якими ознаками ви здогадалися, що це лисиця? Вовк?

3.Словникова робота.

а) Читання колонок слів швидко і правильно.

Винайшли схрупала чудернацькі

Немовбито поперевертала злосливий

Вихопитися перевернений реготатися

Загонець Похресники шпортати

б) Тлумачення висловів:

Накивала п'ятами; шпортати клюкою; не мати ніякої спілки.

4. Читання казки комбінованим способом (учитель і учні).

Скільки разів Лисичка бігала «на хрестини»?

Як її витівки пов'язані з іменами удаваних похресників?

5. Аналіз змісту казки з елементами вибіркового читання.

- Прочитайте, як вирішили попрацювати Вовчик-братик і Лисичка-сестричка.

- Що придумала Лисичка для того, щоб поснідати?

- Яке ім'я придумала вона першому «хреснику»? Поясніть чому.

- Прочитайте витівку Лисички вдруге? Як вона тепер назвала «хресника»?

- Куди заховалася Лисичка від Вовчика?

- Як вона його обдурила і на цей раз?

- Що вирішив для себе надалі Вовчик?

6. Поділ тексту на частини. Складання плану. *Робота в парах.*

Найбільш вдало дібрані заголовки до частин записуються на дошці.

Орієнтовний план

1.Задум Вовчика-брата і Лисички-сестрички.

2.Початочок.

3.Серединка.

4.Остаточок.

5.Обман розкрито.

6.Нові Лисиччині хитрощі.

7.Читання діалогів в особах.

Діти в парах готують виразне читання одного з діалогів з урахуванням інтонації кожного героя казки.

8. Визначення основної думки казки.

- Прочитайте прислів'я, роз'єднавши слова. Яке з них виражає головну думку казки?

Кінчивділогуляйсміло.

Тяжкотомужить, хтонехочеробить.

Хочешбутищасливим, небудьлінивим.

Справжньогодругназагрошінекупиш.

9. Мовно-логічне завдання.

- Визначте риси героїв казки, укажіть це стрілками:

Лисичка Вовчик

Хитра

Працьовитий

Ледача

Хвалькувата

Проворна

Дотепний

Довірливий

IV. Домашнє завдання (на вибір).

1. Прочитати і переказати казку.

2. Намалювати ілюстрації до казки.

3. Підготувати інсценізацію казки (в групах).

V. Підсумок уроку (диференційований):

- для учнів з високим рівнем знань: поділити текст на частини, скласти план;

- з достатнім рівнем знань: придумати діалог з одним із героїв казки;

- із середнім рівнем знань: навчитись виразно читати казку.

Ось закінчився урок,

І дзвенить для вас дзвінок!

Працювали добре, друзі,

Відпочиньте по заслuzі!

Інтерактивні технології

ПАМ'ЯТКИ ДЛЯ УЧНІВ

Пам'ятка 1. Як працювати в малих групах.

Робота в малих групах дасть змогу вам набути навичок спілкування та співпраці. Після того як вчитель об'єднав вас у малі групи і ви отримали завдання, ваша група за вказаний учителем час повинна виконати це завдання та представити результати роботи своєї групи.

Правила роботи в малих групах:

1. Швидко розподіліть ролі в групах: визначте, хто буде головуючим, посередником, секретарем, доповідачем.

Головуючий (спікер):

- зачитує завдання групи;
- організовує порядок виконання;
- пропонує учасникам висловитись по черзі;
- заохочує групу до роботи;
- підбиває підсумки роботи.

Секретар:

- веде коротко і розбірливо записи результатів роботи своєї групи;
- як член групи має бути готовим висловити думку групи при підбитті підсумків або допомогти доповідачеві.

Посередник:

- стежить за часом;
- заохочує групу до роботи.

Доповідач:

- чітко висловлює думку, до якої дійшла група;
- доповідає про результати групи.

2. Починайте висловлюватись спочатку за бажанням, а потім по черзі.

3. Дотримуйтесь правил активного слухання, головне – не перебивайте одне одного.

4. Обговорюйте ідеї, а не особи учнів, які висловили цю ідею.

5. Утримуйтесь від оцінок та образ учасників групи.

6. Намагайтесь дійти спільної думки, хоча в деяких випадках у групі може бути особлива думка і вона має право на існування.

Пам'ятка 2. Коло ідей.

Метою технології є залучення всіх до обговорення проблеми. Порядок проведення:

- вчитель ставить питання та пропонує обговорити його в малих групах;

- після того як вичерпався час на обговорення, кожна група представляє лише один аспект проблеми, яку ви обговорювали;
- групи висловлюються по черзі, поки не буде вичерпано всі відповіді;
- під час обговорення теми на дошці складається список зазначених ідей;
- коли всі ідеї з вирішення проблеми висловлені, можна звернутися до розгляду проблеми вцілому і підбити підсумки роботи.

Пам'ятка 3. Мозковий штурм.

Це – ефективний метод колективного обговорення, пошук рішень, що спонукає учасників проявляти свою уяву та творчість, який досягається шляхом вільного вираження думок всіх учасників і допомагає знаходити кілька рішень з конкретної теми.

Вчитель на уроці називає проблему, яку треба розв'язати, та запрошує вас взяти участь в її обговоренні шляхом колективного обдумування – мозкового штурму, який організовується за такими етапами:

1. Обрана вами проблема або проблемне питання записується на дошці або на папері, щоб під час роботи цей запис був перед очима.
2. Всі учасники штурму, думаючи про проблему, висувують ідеї щодо розв'язання. Ідеї можуть бути будь-якими, навіть фантастичними.
3. Учень записує на дошці всі ідеї, що пропонуються.
4. Коли всі присутні вважатимуть кількість поданих ідей достатньою, їх висування припиняється.
5. Після того, як майже всі ідеї зібрано, їх групують, аналізують, розвивають групою.
6. Вибирають ті ідеї, що на думку групи, допоможуть вирішенню поставленої проблеми.

Під час «мозкового штурму» найбільш ефективними правилами поведінки є такі:

- намагайтесь зібрати якомога більше ідей щодо вирішення задачі або проблеми;
- заставьте працювати свою уяву: не відкидайте ніяку ідею тільки тому, що вона суперечить загальноприйнятій думці;
- можете подавати скільки завгодно ідей або розвивати ідеї інших учасників;
- не обговорюйте, не критикуйте висловлення інших, не намагайтесь давати оцінку запропонованим ідеям.

Пам'ятка 4. Навчаючи - учусь («Броунівський рух»).

Такий вид навчальної діяльності надає вам можливість взяти активну участь у навчанні та передачі своїх знань іншим людям, в цьому випадку своїм однокласникам під час уроку. Ваша робота буде організована так:

- Після того як учитель назвав тему та мету уроку і роздав вам картки із завданнями, вам потрібно ознайомитися з інформацією, що міститься на вашій картці.

- Якщо вам щось незрозуміло, запитайте про це та перевірте у вчителя, чи правильно ви розумієте інформацію.

- Вам необхідно ознайомити зі своєю інформацією інших однокласників. підготуйтеся до передавання інформації іншим у доступній формі.

- Ви маєте право говорити тільки з однією особою. ваше завдання полягає в тому, щоб поділитися своєю інформацією з іншими учнями та самому дізнатися про певну інформацію від них.

- Уважно слухайте інформацію інших, намагайтесь отримати і запам'ятати якомога більше інформації, за необхідності зробіть короткі нотатки.

- Коли всі поділилися та отримали інформацію. розкажіть у класі, про що ви дізнались від інших.

Пам'ятка 5. Мікрофон.

«Мікрофон» надає можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію. Правила проведення такі:

- говорити має тільки той, у кого «уявний» мікрофон (ручка, фломастер, маркер тощо);

- подані відповіді не коментуються і не оцінюються;

- коли хтось висловлюється, інші не мають права перебивати, щось говорити, викрикувати з місця.

Пам'ятка 6. Розігрування ситуації в ролях (рольова гра, імітація).

Мета розігрування ситуації в ролях – визначити власне ставлення до конкретної життєвої ситуації, набути досвіду поведінки в подібній ситуації шляхом «гри», виконання «ролі», яка є близькою до реальної життєвої ситуації. Вона допомагає навчитися через досвід та почуття. Рольова гра імітує реальність шляхом «проживання ситуації у ролі», яка вам дісталась, та надає можливість діяти «як насправді». Ви можете поводитись і розігрувати роль, моделюючи свою реальну поведінку, якщо це ситуація, в яких ви вже побували.

Якщо ви берете участь у рольовій грі, ви маєте:

- чітко дотримуватись своєї ролі;

- намагатися слухати партнерів та вчителя;

- не коментувати діяльність інших, перебуваючи в ролі;

- намагайтесь поставитись до своєї ролі як до реальної життєвої ситуації, в яку ви потрапили;

- вийти з ролі по закінченні сценки;

- брати участь в її аналізі.

Пам'ятка 7. Ажурна пилка.

Такий вид діяльності на уроці дає можливість вам працювати разом, щоб вивчити значну кількість інформації за короткий проміжок часу, а також заохочує вас допомагати один одному вчитися навчаючись.

Під час роботи за допомогою методу «Ажурна пилка» ви повинні бути готовими працювати в різних групах.

- Спочатку ви працюєте в «домашній» групі.

- Потім в іншій групі ви будете виступати в ролі «експертів» з питання, над яким працювали в домашній групі та отримувати інформацію від представників інших груп.

- В останній частині заняття ви знову повернетесь в свою «домашню» групу для того, щоб поділитися тією новою інформацією, яку вам надали учасники інших груп.

«Домашні» групи:

1. Кожна група отримує завдання, вивчає його та обговорює свій матеріал.
2. Вам бажано обрати в групі головуючого, тайм-кіпера (той, хто стежить за часом) та особу, яка ставить запитання, або переконатися, що кожний (кожна) розуміє зміст матеріалу.

«Експертні» групи:

1. Після того як учитель об'єднав вас у нові групи, ви стаєте експертами з тієї теми, що вивчалась у вашій «домашній» групі.

2. По черзі кожний або кожна мають за визначений учителем час якісно і в повному обсязі донести інформацію до членів інших груп та сприйняти нову інформацію від представників інших груп.

«Домашні» групи:

1. Ви повертаєтесь «додому», де маєте поділитися інформацією з членами своєї «домашньої» групи про нову інформацію, яку ви отримали від представників інших груп.

2. Виробляєте спільні висновки та рішення.

Таким чином, за допомогою методу «ажурна пилка» за короткий проміжок часу можна отримати велику кількість інформації.

Інтерактивні вправи

Структура уроку:

Мотивація.

Оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів.

Актуалізація знань, надання необхідної інформації.

Усвідомлення.

Рефлексія.

I. Мотивація

Задачі:

сфокусувати увагу учнів на проблемі;

викликати інтерес до теми уроку;

налаштувати учнів на ефективний процес пізнання;

викликати в учнів особистісну, власну зацікавленість;

психологічно підготувати учнів до сприйняття теми уроку;

чітко пов'язати з темою уроку;

налаштувати учнів на розв'язання певних проблем.

Мета етапу *мотивації* – сфокусувати увагу учнів на проблемі й викликати інтерес до обговорюваної теми.

Для цього можуть використані прийоми, що створюють проблемні ситуації. Викликають у дітей здивування, подив, інтерес до змісту знань та процесу їх отримання. Це може бути:

коротка розповідь вчителя;

бесіда;

демонстрування наочності;

нескладна інтерактивна технологія.

Цей елемент уроку має займати не більше 5% часу заняття.

Вправа №1. Вилучи зайве.

Крок 1.

Підберіть девіз уроку (прислів'я, крилатий вислів).

Крок 2.

Вставте в слова девізу уроку зайві слова. Це можуть бути назви цифр, тварин, рослини, шкільного приладдя тощо.

Крок 3.

Запишіть на дошці деформований девіз.

Крок 4.

Попросіть дітей вилучити зайві слова й прочитати девіз уроку.

Крок 5.

Створіть мотиваційну ситуацію та підтримуйте мотиваційні фактори в учнів.

Наприклад: Силтриапередодинрозудвамомникшістьне.

(Сила перед розумом никне).

Вправа № 2. Криголам.

Крок 1.

Підберіть вірш, який можна намалювати, або показати за допомогою рухів, міміки, жестів і який прямо стосується змісту уроку.

Крок 2.

Розпочніть урок з цього вірша (прочитайте його за допомогою малюнків або покажіть рухами).

Крок 3.

Попросіть учнів повторити цей « криголам» за вами.

Крок 4.

Створіть мотиваційну ситуацію та підтримуйте мотиваційні фактори в учнів.

Наприклад: «криголам» до уроку читання (2 клас). Тема : « Різнокольорові вірші».

Корова червона,
І кінь голубий,
І біла ворона,
І кіт золотий.
Корова співає,
Кінь слухає її,
Ворона сідає
На руки мої.
А кіт, посміхаючись,
Лапку дає.
Чи все це здається.
Чи так воно є?
Г. Грайко.

Вправа №3. Банани.

Крок 1.

Виберіть ключове слово уроку.

Крок 2.

Виберіть фразу , за допомогою якої ви зашифруєте це слово.

Крок 3.

Зашифруйте ключове слово в обраній фразі без зміни послідовності літер.

Крок 4.

Попросіть дітей знайти і закреслити фразу, щоб отримати ключове слово уроку.

Крок 5.

Створіть мотиваційну ситуацію та підтримуйте мотиваційні фактори в учнів.

Наприклад: закресліть у цьому рядку шість літер, таким чином, щоб літери, які залишилися, склали б добре знайоме слово:

ШБІАСНТЬАЛІНТЕИР

(закреслюється фраза «шість літер» і залишається ключове слово «банани»).

Наприклад: урок української мови (3 клас).

Тема: « Іменник».

Закресліть головні слова в реченні й отримайте ключове слово уроку.

ГОЛОВІНІМСЛЕОВАННВРЕЧИЕННІК

(закреслюється фраза «головні слова в реченні», і залишається ключове слово «іменник»).

Вправа № 4. Задом наперед.

Крок 1.

Визначте тему уроку.

Крок 2.

Запишіть на дошці тему уроку з точки зору протилежного припущення.

Крок 3.

Уявно розгляньте проблему з усіх боків.

Крок 4.

Уявіть, що вся наявна інформація неправильна.

Крок 5.

Розпочніть з «нуля».

Крок 6.

Створіть мотиваційну ситуацію та підтримуйте мотиваційні фактори в учнів.

Наприклад: урок «Я і Україна» (2 клас).

Тема: «Людина – частина неживої природи».

Всі мають право ображати людину, щоб бути здоровим і нічого не робити.

II. Оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів.

Задачі:

забезпечити розуміння учнями змісту їхньої діяльності: чого повинні досягти учні на уроці і чого від них чекає вчитель;

висвітлити результати діяльності на уроці учнів: «Після цього уроку ви зможете ...»;

чітко відобразити обсяг і рівень засвоєння знань учнів, що буде забезпечений на уроці; обсяг і рівень розвитку навичок і вмінь, який буде досягнуто після уроку;

розвиток емоційно–ціннісної сфери учня, яка забезпечує формування переконань, характеру, вплив на поведінку;

долучати до визначення очікуваних результатів всіх учнів.

Для того, щоб почати з учнями спільний процес руху до результатів навчання, потрібно:

назвати тему уроку або попросити когось з учнів прочитати її;

якщо назва теми містить нові слова або проблемні питання, звернути на це увагу учнів;

попросити когось з учнів оголосити очікувані результати за записом на дошці, зробленим заздалегідь, пояснити необхідне, якщо йдеться про нові поняття, способи діяльності тощо;

нагадати учням, що наприкінці уроку ви будете перевіряти, наскільки вони досягли таких результатів;

пояснити, як ви будете оцінювати їхні досягнення в балах.

Цей етап уроку має займати не більше 5 % часу заняття.

Вправа № 1 . Дешифрувальник.

Крок 1.

Визначте ключове слово теми уроку.

Крок 2.

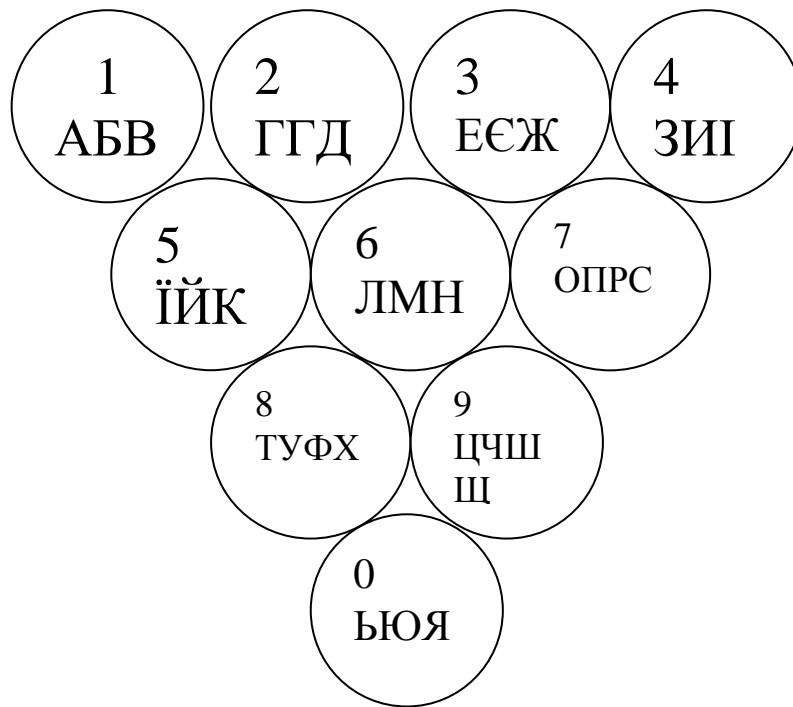
Зашифруйте його за допомогою цифр.

Крок 3.

Попросіть дітей розшифрувати й оголосити тему уроку.

Наприклад: розшифрувати тему уроку:

7745638645

(«Прикметник»)

Вправа № 2. Мікрофон .

Крок 1.

Попросіть дітей висловити мету уроку: «Сьогоднішній урок навчить мене...».

Крок 2.

Запропонуйте дітям якийсь предмет, який буде виконувати роль «уявного» мікрофона.

Крок 3.

Надайте слово тільки тому, хто отримує «уявний» мікрофон.

Крок 4.

Запропонуйте учням говорити швидко й лаконічно.

Крок 5.

Не коментуйте та не оцінюйте подані відповіді.

Крок 6.

Прикріпіть на дошку аркуш паперу з конкретними очікуваними результатами.

Вправа № 3. Загадкові будиночки.

Крок 1.

Зашифруйте тему уроку за допомогою чисел та дій з ними.

1) ДЗЕРКАЛО, 4) ОБЛИЧЧЯ 7) КОЖЕН

- 2) ПОВЕДІНКА - 5) ЯКОМУ 8) В
 3) ПОКАЗУЄ 6) ЦЕ 9) СВОЄ

Самоперевірка

96	46	95	93	45
<input style="width: 50px; height: 50px;" type="text"/>	<input style="width: 50px; height: 50px;" type="text"/>	<input style="width: 50px; height: 50px;" type="text"/>	<input style="width: 50px; height: 50px;" type="text"/>	<input style="width: 50px; height: 50px;" type="text"/>
- 28- 6	+ 12	+12	-16	

Крок 2.

Виконати вказані в самоперевірці обчислення:

- а) перемножити цифри кожного з чисел, записаних у будиночку;
- б) до кожного результату додати або відняти число, записане поза будиночком;
- в) цифри одержаних чисел показують послідовність розміщення фрагментів у темі уроку (або висловлюванні).

$$9 * 6 - 28 = 26$$

$$4 * 6 - 6 = 18$$

$$9 * 5 + 12 = 57$$

$$9 * 3 + 12 = 39$$

$$4 * 5 - 16 = 4$$

Крок 3.

Записати отримані результати.

26, 18, 57, 39, 4.

Крок 4.

Використовуючи по порядку цифри одержаних чисел, знаходимо, що фрагменти теми уроку треба розмістити і прочитати так:

Поведінка – це дзеркало, в якому кожен показує своє обличчя.

Вправа № 4 Морський бій -1

Крок 1.

Визначте ключове слово теми уроку.

Крок 2.

Зашифруйте його за допомогою цифр і букв.

Крок 3.

Попросіть дітей розшифрувати й оголосити тему уроку.

Наприклад: розшифрувати тему уроку.

В – 2, А – 7, Є – 2, Д – 5, Ж – 9, З – 5, Б – 10.

III. Актуалізація знань, надання необхідної інформації.

Задачі:

дати учням достатньо інформації для виконання практичних завдань за мінімально короткий час;

залучити та зосередити учнів на процесі пізнання;

виявити помилки учнів;

дати можливість учням відчувати свої сили та більшу впевненість, опановуючи новий матеріал: «Я вже щось знаю»;

зібрати інформацію, як можна було б використати знання учнів щодо теми уроку.

Мета цього етапу уроку – дати учням достатньо інформації для виконання практичних завдань. Це може бути:

міні-лекція;

читання роздавального матеріалу;

виконання домашнього завдання;

опанування інформації за допомогою ТЗН або наочності.

Ця частина уроку займає близько 10 -15 % часу.

Вправа № 1. Мозковий штурм.

(робота в групах або фронтально зі всім класом)

Крок 1.

Поділіть дітей на групи по 5 – 7 осіб.

Крок 2.

Чітко визначте проблему або тему для «Мозкового штурму».

Крок 3.

Працюйте в колі.

Крок 4.

Оберіть головуючого (спікера групи), який веде обговорення і заохочує появу нових ідей. Головуючий повинен заохочувати кількість, а не якість ідей.

Крок 5

Дайте дітям час на роздуми для того, щоб збільшити появу нових ідей.

Крок 6.

Дотримуйтесь правил «Мозкового штурму».

Жодної критики.

Запозиченням інших ідей є нормальним явищем.

Велика кількість ідей бажана.

Оцінка приходить пізніше.

Крок 7.

Діліться ідеями циклічно, коли окремі учасники або групи розповідають про одну ідею по черзі й ідеї не повторюються.

Вправа №2 . Мозкова атака – карусель.

Крок 1.

Оберіть тему, яку можна розбити на підтеми чи підгрупи запитань.

Крок 2.

Напишіть кожне питання або підтему на окремому аркуші.

Крок 3.

Розділіть учнів на групи по 4 -5 осіб.

Крок 4.

Роздайте кожній групі по таблиці.

Крок 5.

Оберіть, хто буде записувати ідеї (секретар), та роздайте їм кольорові маркери.

Крок 6.

Вкажіть час, за який потрібно дати відповідь на запитання.

Крок 7.

Кожна група передає свої таблиці по колу.

Крок 8.

Продовжуйте вправу доти, доки кожна група не дасть відповіді на всі запитання.

Крок 9.

Кожна група закінчує свій рух на таблиці, з якої почала.

Крок 10.

Визначити таблиці і звернути увагу на те, що було додано іншими групами.

Наприклад: Тема: «Тварини».

Підтеми: ссавці, плазуни, птахи, риби.

Вправа № 3. Кути.

Крок 1.

На великих аркушах паперу напишіть різні точки зору щодо теми уроку і пронумеруйте.

Крок 2.

Оголосіть, яка точка зору в якому куті кімнати розміщена.

Крок 3.

Запропонуйте дітям приєднатися до якогось кута.

Крок 4.

Серед учасників того ж кута знайдіть собі пару та обговоріть між собою причини вибору.

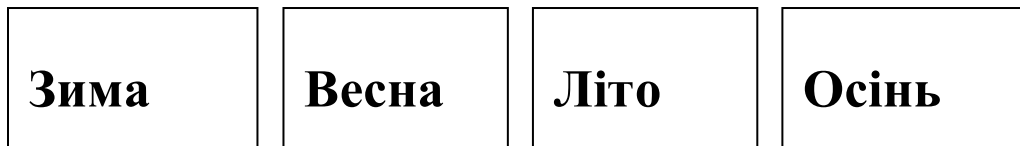
Крок 5.

Разом зі своїм партнером об'єднайтеся з іншою парою з того ж кута, що ви, та перекажіть причини вибору вашого партнера.

Крок 6.

Оберіть у кожному куті спікера, який розкаже всій аудиторії причини, названі у його куті.

Наприклад: починаючи вивчати пори року, учням пропонується обрати улюблену пору року і назвати дві причини, чому саме ця пора року є у них улюбленою.

Вправа №4. «Мозкова атака» або «П'ять слів – три слова».

Крок 1.

Оголошується тема обговорення.

Крок 2.

Діти об'єднуються у групи по 4 особи.

Крок 3.

Кожен член групи самостійно записує 5 слів, що спадають на думку під час роботи над певною темою, на окремому аркуші паперу.

Крок 4.

Учасники об'єднуються по четверо, обговорюють ці слова та відкидають ті, що повторюються.

Крок 5.

На великому аркуші паперу секретар групи записує три слова, які найбільш вдало характеризують тему обговорення. Аркуші вивішуються на дошці.

Крок 6.

Доповідачі груп повідомляють ці слова та пояснюють для усього класу.

Крок 7.

Звернути увагу на всі слова, які записали групи, проаналізувати їх та відкинути повтори.

Крок 8.

Скласти коротку розповідь щодо теми обговорення на основі опорних слів.

Вправа №5. Інтерв'ю за три кроки.

Групи по 4 діляться на пари, вчитель дає питання для інтерв'ю.

Крок 1.

Кожен проводить інтерв'ю зі своїм партнером по парі.

Крок 2.

Учні міняються ролями у парі.

Крок 3.

Об'єднайтеся у групи по 4. Кожен учень розповідає своїй групі, що він дізнався від партнера по парі.

Наприклад: Як ви думаєте, про що, судячи із заголовка, йтиметься в оповіданні?

Вправа №6. Гронування (можна застосувати як у групі, так і індивідуально).

Крок 1.

Напишіть центральне слово або фразу посередині аркуша паперу, на дошці або в зошиті.

Крок 2.

Починайте записувати слова та фрази, які спадають на думку з обраної теми.

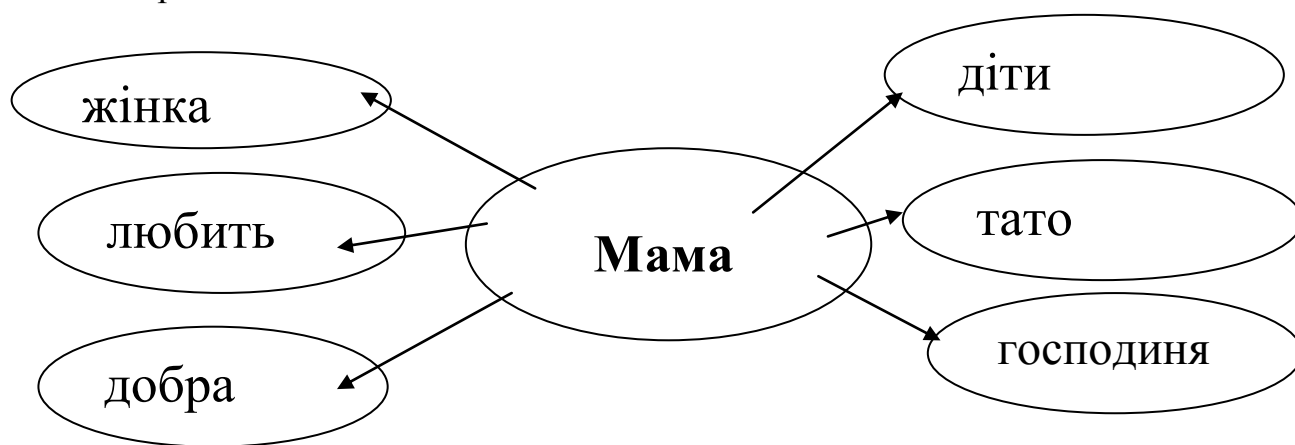
Крок 3.

Коли всі ідеї записані на папері (дошці), починайте встановлювати там, де це можливо, зв'язки між поняттями.

Крок 4.

Пишіть стільки ідей, скільки дозволить час, або ж доки всі вони не будуть вичерпані.

Наприклад:

Вправа № 7 Кубування (проводиться індивідуально, в парі, фронтально зі всіма учнями).

Крок 1.

Зробіть кубик з невеличкої коробки, з довжиною ребра 20-25 см.

Крок 2.

Напишіть на кожному боці кубика одну з таких вказівок: опишіть це, порівняйте це, встановіть асоціації, проаналізуйте це, знайдіть застосування цьому, запропонуйте аргументи за або проти цього.

Крок 3.

Проведіть учнів крізь процес « кубування», пропонуючи їм викласти на папері думки на запропоновану тему протягом 2 -4 хвилин або зробити це в усній формі.

Наприклад: Комп'ютер.

- Опишіть це. Розгляньте уважно об'єкт та опишіть, що ви бачите, відзначте колір, форму та розміри.
- Порівняйте це. На що схоже? Від чого це відрізняється?
- Встановіть асоціації. Про що це змушує вас думати?
- Що спадає вам на думку у зв'язку з цим ?
- Звільніть вашу уяву і подивіться, які асоціації у вас виникають у зв'язку з об'єктом
- Проаналізуйте це. Скажіть, яким чином це зроблено. Вам не обов'язково це знати. Ви можете вигадати.
- Знайдіть застосування цьому. Яким чином це може бути застосовано?
- Запропонуйте аргумент за або проти цього.
- Займіть певну позицію. Використовуйте повний діапазон аргументів: від логічних до безглузких.

Вправа № 8. Системний оператор.

Крок 1.

Накресліть таблицю, яка складається з 9 екранів, - «дев'ятиекранку» .

Крок 2.

Оберіть предмет, який ви будете аналізувати.

Крок 3.

Заповніть таблицю у певному порядку, починаючи з центрального екрана (усно або письмово).

Системний оператор (для об'єктів живої природи).

6.	3.НАДСИСТЕМА (місце, клас)	9.
4. МИНУЛЕ	1. СИСТЕМА (об'єкт, його властивості, функції)	7. МАЙБУТНЄ
5.	2. ПІДСИСТЕМА (частини)	8.

Крок 4.

Послідовність роботи.

- Хто або що це? Яке воно? Назвіть властивості і функції.
- З яких частин складається?
- Де живе, знаходиться? До якого класу належить?
- Яким об'єкт був у минулому?
- З яких частин складався в минулому?
- Де знаходився, до якого класу належав у минулому?
- Яким об'єкт буде в майбутньому?
- З яких частин буде складатися?
- 9. - Де буде мешкати, до якого класу належатиме?

Системний оператор (для об'єктів неживої природи)

	3. НАДСИСТЕМА (місце, клас)	
4. МИНУЛЕ	1.СИСТЕМА (об'єкт, його властивості, функції	5. МАЙБУТНЄ
	2. ПІДСИСТЕМА (частини)	

Римівка.

Якщо ми розглянемо щось... (об'єкт),
 То це щось завжди для чогось... (функція об'єкта).
 То це щось завжди із чогось... (підсистема об'єкта).
 То це щось – частина чогось... (над система об'єкта).
 Чимось було це щось... (минуле об'єкта),
 Щось буде із цим щось...(майбутнє об'єкта),
 Щось ми зараз же візьмемо, на екранах розглянемо.
 М. С. Гафітулін.

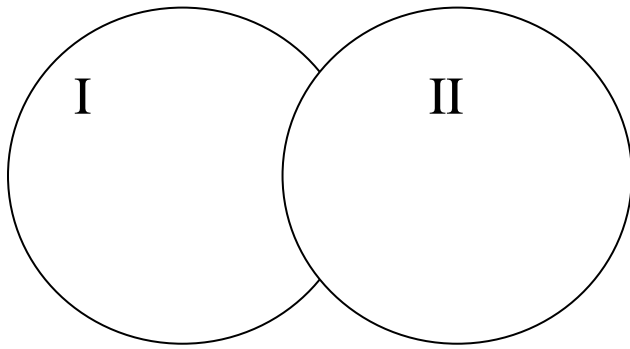
Вправа № 9 . Діаграма Вена.

Крок 1.

Об'єднайте учнів в пари і дайте завдання.

Крок 2.

Попросіть дітей проаналізувати отриману інформацію і заповнити діаграму Вена.

Крок 3.

Для цього діти будують два або більше великих кола, які частково накладаються одне на одне так, що посередині утворюється спільний простір.

Крок 4.

Діти заповнюють дві частини кола, відведені для протиставлення ідей.

Крок 5.

У центральному секторі записуються спільні ознаки для обох елементів.

Вправа № 10 Морський бій-2

Крок 1.

Складіть таблицю для уроку (числа запишіть залежно від того, який у вас клас і тема).

Крок 2.

Визначте, яку тему вам потрібно повторити з дітьми, аби отримати від них потрібну інформацію.

Крок 3.

Складіть відповіді до завдання.

« Морський бій – 2».

	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
1	54	16	8	4	43
2	42	3	100	81	2
3	20	49	72	12	36
4	9	18	27	10	32
5	63	92	5	48	76

Наприклад:

розкладіть на розрядні доданки $2b$; $5d$; $2c$;

знайдіть добуток чисел $1c$ і $2e$.

IV. Усвідомлення змісту.

Задачі:

учні мають оволодіти інформацією та усвідомити її значення в результаті своєї конструктивної діяльності;

підтримка залученості, зацікавленості, імпульсу учня, отриманого на етапі актуалізації;

підтримка зусиль учня перевірити власне розуміння.

Усвідомлення – етап уроку, протягом якого учні здійснюють пошукову діяльність і в результаті конструюють чи усвідомлюють нове знання. Поєднують нове з тим, що вже знайоме, і, таким чином, розширюють одержані знання.

Інтерактивна вправа – центральна частина уроку, її метою є засвоєння навчального матеріалу, досягнення результатів уроку.

Інтерактивна частина має займати 50 -60 % часу на уроці. Обов'язковою є така послідовність роботи:

інструктування учнів - учитель розповідає про мету вправи, правила, послідовність дій і кількість часу на виконання завдань (2 -3 хв.);

об'єднання в групи і розподіл ролей.

виконання завдання, при якому вчитель виступає як організатор, помічник, ведучий дискусії, намагаючись надати учням максимум можливостей для самостійної роботи і навчання у співпраці один з одним (5 -15 хв.);

презентація результатів виконання вправи (3-5хв.);

рефлексія результатів учнями: усвідомлення отриманих результатів, що досягається шляхом їх колективного обговорення або за допомогою інших прийомів (5 -15хв).

Технологія рефлексії після окремих вправ, фрагментів уроку:

З якою метою ми робили цю вправу?

Які думки вона у вас викликала?

Які почуття?

Чого ви особисто навчилися?

Чого хотіли б навчитись у подальшому?

Вправа №1. Система позначок « Поміч».

Крок1.

Актуалізація (обговорення перед читанням чи вивченням).

Групова «Мозкова атака» з теми.

Записування інформації, отриманої в результаті «Мозкової атаки» на дошці.

Класифікація інформації.

Крок 2.

Усвідомлення змісту (власне читання чи вивчення).

Читаючи текст, діти роблять позначки: «+» - «Я це знав»; «-» - «Я це не знав»; «!» - «Це цікаво».

Крок 3.

Рефлексія після обговорення чи читання.

Крок 4.

Індивідуально чи разом складається таблиця:

«+» речі, які знали	«-» речі, про які дізналися

Крок 5.

Діти говорять чи пишуть про те, що вони думають про вивчене.

Крок 6.

Після читання діти можуть написати чи намалювати малюнки з теми.

Вправа № 2. «Ажурна пилка».

Діти повинні бути готовими працювати в різних групах.

Крок 1.

Кожна *домашня група* отримує завдання, вивчає його та обговорює свій матеріал.

Крок 2.

Розподілити ролі в групі: секретар (веде записи), доповідач (ставить запитання щодо змісту матеріалу або доповідає про результати роботи групи), спікер (головуючий), секундант (стежить за часом).

Крок 3.

Об'єднати дітей в *експертні групи*. В експертних групах діти стають експертами з тієї теми, що вивчалась у домашній групі.

Крок 4.

Кожен учень по черзі за визначений час має донести інформацію до членів інших груп та сприйняти нову інформацію від представників інших груп.

Крок 5.

Діти повертаються до домашніх груп, де діляться інформацією, яку отримали від членів інших груп.

Крок 6.

Виробляються спільні рішення та висновки.

Вправа № 3. Читання з передбаченням (методична структура АУР «актуалізація – усвідомлення – рефлексія»).

Крок 1.

Учитель обирає добре викладений і цікавий матеріал для учнів, який відповідає їх віку.

Крок 2.

Учитель мусить самостійно прочитати і зрозуміти текст, а також поставити для себе такі запитання:

Чому я хочу, щоб мої учні прочитали цей матеріал?

Що, на мою думку, учні зрозуміють, прочитавши текст?

Що я хотів би, щоб учні зрозуміли, прочитавши текст?

Які найзначніші проблеми чи питання є в тексті?

Яким досвідом мають збагатитися й поділитися учні, ознайомившись із текстом?

Крок 3.

Розбийте текст на частини в тих місцях, які могли б викликати інтерес у дітей.

Крок 4.

Не діліть текст на багато дрібних частин. Важливо виділити основну лінію подій.

Крок 5.

Після кожної частини (зупинки) тексту продумайте різні типи запитань. Не ставте дуже багато запитань, бо це може призвести до втрати цілісності тексту, а відповідно й сприйняття послідовності подій тексту.

Крок 6.

Наголосіть дітям, щоб вони читали текст лише до того місця до якого їм буде вказано. Попередьте їх, що дуже важливо не читати далі текст після зупинки.

Крок 7.

Після кожної зупинки ведіть з дітьми дискусію. Доцільно зосередити увагу на питаннях:

Про що ця історія?

Яка проблема описується в оповіданні?

Чому ви так гадаєте ?

Що, на вашу думку, може статися далі?

Що ви думаєте про...?

Що ви відчуваєте стосовно певного персонажа чи події?

Що б ви зробили далі?

Чи виправдалися ваші передбачення?

Що ви думаєте тепер?

Чи ви здивовані?

Крок 8.

А тепер прочитайте наступний уривок і дізнайтеся, що сталося далі.

Крок 9.

Підпорядкуйте процес опрацювання тексту за структурою АУР так, щоб учні поступово проходили стадії актуалізації, втягнення, прогнозування, розуміння, побудови смислів та рефлексії.

Вправа № 4. Пошуки людського скарбу.

Крок 1.

Об'єднати дітей у групи по 4 – 6 осіб.

Крок 2.

Дати опис «скарбів», які вони повинні відшукати.

Крок 3.

Скарбів, виражених словами «Знайди когось, хто ...», дається від 9 до 12, і діти шукають тих, хто має певний досвід чи знання стосовно даної теми.

Крок 4.

Щойно «скарб» знайдено, спікер групи відмічає це в таблиці хрестиком і записує поряд ім'я дитини, яка дала відповідь.

Крок 5.

До пошуків «скарбів» залучаються всі діти в групі. Опитування проходить у циклічній формі.

Наприклад:

Математика (в секторах можуть бути записані приклади, задачі, рівняння, нерівності тощо). Діти по черзі дають відповіді. Секретар групи записує ім'я учня в певний сектор.

Українська мова (в секторах можуть бути записані слова, речення, словосполучення і завдання до них). «Знайди когось, хто може вставити пропущені букви і пояснити правопис слова...» (в секторах записуються слова на певну тему).

Читання (в секторах можуть записані слова, значення яких потрібно пояснити, проводячи словникову роботу).

Пошуки скарбу		
Знайди когось, хто може...		

Вправа № 5. Пішохідний тур (особливо ефективний при ознайомленні із текстом, для узагальнення матеріалу).

Крок 1.

Оберіть кілька епізодів із тексту і напишіть або намалюйте їх на великих аркушах паперу, кожний на одному аркуші.

Крок 2.

Пронумеруйте кожен таблицю та розвісьте довкола кімнати (або роздайте на столи кожній групі).

Крок 3.

Об'єднайте дітей у маленькі групи, закріплюючи кожен групу до однієї з таблиць, з якої вона починатиме свою подорож.

Крок 4.

Протягом 2 -5 хвилин групи вивчають закріплені за ними таблиці: читають, обговорюють, інтерпретують та реагують на думки – усно чи письмово – й потім переходять до наступної таблиці (або передають таблиці по колу з групи в групу).

Крок 5.

Подібне виконується доти, доки учні не запишуть усі таблиці (бажано, щоб кожна група писала своїм кольором).

Крок 6.

Коли до учнів повертаються їх таблиці, вони обговорюють та підсумовують думки щодо кожної з таблиць (Якщо група почала з таблиці № 1, то й закінчити вона повинна на цій таблиці. Запис кольоровими маркерами дає змогу проаналізувати відповіді й доповнення кожної групи).

Вправа № 6. Метод «Прес» (учні вчаться дискутувати, аргументувати свої думки).

Крок 1.

Роздайте учням матеріали, у яких зазначено чотири етапи методу «ПРЕС»;

Позиція: «Я вважаю, що...»;

Обґрунтування: «... тому що...»;

Приклад: «...наприклад...»;

Висновки: «Отже, (тому) я вважаю...».

Крок 2.

Поясніть учням кожний етап методу «ПРЕС»:

Діти висловлюють думку, пояснюють у чому полягає їх точка зору.

Пояснюють причини появи цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази.

Наводять приклади, додаткові аргументи на підтримку своєї позиції, називають факти, які демонструють їхні докази.

Узагальнюють свої думки.

Вправа №7. Займи позицію (корисна для роботи з дискусійними питаннями та проблемами).

Крок 1.

Запропонуйте учням дискусійне питання і попросіть їх визначити власну позицію щодо цього питання.

Крок 2.

Напишіть три плакати: *За. Проти. Не знаю*. Оголосіть проблемне питання. Наприклад: Потрібно заборонити полювання на звірів.

Крок 3.

Дітям потрібно стати біля плаката, який вони обрали.

Крок 4.

Учитель вибирає кількох учнів і просить їх обґрунтувати свою позицію або пропонує всім, хто поділяє одну й ту саму точку зору, обговорити її й виробити спільні аргументи на її захист, застосувавши метод «ПРЕС».

Крок 5.

Після викладу різних точок зору вчитель запитує, чи не змінив хто – не будь з дітей думки і чи не хочуть вони перейти до іншого плаката. Запропонуйте учням перейти й обґрунтувати причини свого переходу.

Крок 6.

Попросіть учасників назвати найбільш переконливі аргументи своєї та протилежної сторони.

За	Не знаю	Проти

Вправа № 8 Добре – погано (застосовується для розгляду проблеми з різних точок зору)

Крок 1.

Оголосіть дітям предмет, проблему, питання для обговорення.

Крок 2.

Попросіть дітей розглянути цей предмет з різних точок зору: назвати гарні та погані сторони.

Крок 3.

Діти складають таблицю «Добре – погано» та аргументують відповіді.

Наприклад: після опрацювання тексту «Кішки у житті людей» можна розглянути дві точки зору й виявити проблеми.

Кішка для людини

Добре	Погано

Людина для кішки

Добре	Погано

Вправа № 9. Навчаючи – учусь (використовується під час вивчення нового матеріалу або під час узагальнення й повторення вивченого).

Крок 1.

Об'єднайте дітей у групи по 4 особи.

Крок 2.

Підготуйте картки з фактами, що стосуються теми уроку, по одній на кожного учня.

Крок 3.

Роздайте по одній картці кожному.

Крок 4.

Протягом кількох хвилин учні читають інформацію на картці. Перевірте, чи розуміють вони прочитане.

Крок 5.

Запропонуйте їм ознайомити зі своєю інформацією членів групи.

Крок 6.

Учень може спілкуватись одночасно тільки з однією особою. Завдання полягає в тому, щоб поділитися своїм фактом і самому отримати інформацію від іншого учня. Протягом відведеного часу треба забезпечити спілкування кожного учня з максимальною кількістю членів групи для отримання якомога більш повної інформації.

Крок 7.

Після завершення вправи учні розповідають отриману інформацію.

Крок 8 .

Проаналізуйте та узагальніть отримані дітьми знання. Відповіді можна записати на дошці.

V. Рефлексія.

Задачі:

пояснити зміст опрацьованого;
порівняти реальні результати з очікуваними;
проаналізувати, чому сталося так чи інакше;
зробити висновки;
закріпити чи відкоригувати засвоєння;
намітити нові теми для обмірковування;
установити зв'язок між відомим і тим ,що потрібно засвоїти, чого навчитись у майбутньому;
скласти план подальших дій.

Рефлексія – фаза уроку, протягом якої учні роблять огляд ідей, що були відкриті ними, значення яких вони усвідомили; учні запитують, інтерпретують, застосовують, сперечаються, змінюють та розширюють одержані знання. Підсумки є найважливішою частиною інтерактивного уроку. Підсумковий етап уроку містить такі підетапи:

1) установлення фактів (що сталося?):

використовуйте відкриті запитання: як? чому? що?;

висловлюйте почуття;

наполягайте на описовому, а не на оцінювальному характері коментарів;
говоріть про зроблене, а не про те, що могло бути зроблене.

2) аналіз причин (чому це сталося?):

запитуйте про причини: чому? як? хто?;

заглиблюйтесь у відповіді;

шукайте альтернативні теорії;

підберіть інші приклади, де відбувалось щось подібне;

наведіть думки незалежних експертів.

3) планування дій (що нам робити далі?):

скласти план подальших дій.

Для підсумків уроку та оцінювання його результатів у балах доцільно залишати до 20 % часу.

Вправа №1. Сенкан.

(вірш з 5 рядків, який синтезує інформацію і факти у стисле висловлювання, що описує чи віддзеркалює тему).

Крок 1.

Запропонуйте учням тему для вірша. Кожен працює самостійно.

Крок 2.

Поділіть групи на пари. Запропонуйте дітям об'єднати зусилля, вибираючи з двох віршів найкращий, і скласти один спільний вірш.

Крок 3.

Вірші, написані в парах. Можна буде представити на обговорення групи.

Крок 4.

Це викликає нову дискусію. Діти обирають кращий вірш.

Крок 5.

Сенкан можна складати, використовуючи таку форму:

Тема (звичайно іменник)-----.

Опис (звичайно 2 прикметники)----- .

Дія (звичайно 3 дієслова)----- .

Ставлення (фраза, яка складається з 4 слів і висловлює ставлення до теми)-

Перефразування сутності (синонім до першого слова)----- .

Наприклад:

Сонце
Яскраве, гаряче.
Світить, гріє, випромінює.
Без нього неможливе життя.
Світило.

Вправа № 2. Незакінчене речення.

Крок 1.

Визначте тему, з якої учні будуть висловлюватись в колі ідей.

Крок 2.

Використовуючи «уявний мікрофон», учитель формулює незакінчене речення і пропонує учням, висловлюючись, закінчити його.

Наприклад:

На сьогоднішньому уроці для мене найбільш важливим відкриттям було...

Ця інформація дозволяє нам зробити висновок, що...

Це рішення було прийнято тому, що...

Сьогоднішній урок навчив мене...

Вправа № 3. Інтерв'ю.

Крок 1.

Об'єднайте дітей у пари.

Крок 2.

Розподіліть ролі: кореспондент і респондент.

Крок 3.

Кореспондент складає три питання щодо теми уроку, а респондент відповідає на них.

Крок 4.

Помінятися ролями.

Вправа № 4. Абетковий суп.

Крок 1.

Розрізати абетку, вилучивши з неї букви *ь, и, й*.

Крок 2.

Кожен учень витягує з кошика по літері та придумує підсумкове речення на тему, яке починається з цієї літери.

Вправа № 5. Від А до Я.

Крок 1.

Об'єднайте дітей у групи по 4 -6 осіб.

Крок 2.

Кожній групі дайте по одній частині абетки – наприклад, від А до Д, від Ж до Л...

Крок 3.

Групи придумують підсумкові речення, що починаються з їхніх літер.

Крок 4.

Заключна чи перша вправа наступного уроку: учні для усього класу в алфавітному порядку читають свої речення.

Вправа № 6 . Виграш у лотереї.

Крок 1.

Об'єднайте дітей у групи і запропонуйте записати таку таблицю:

Що ми робили _____

Найбільш важливе з того, що ми вивчили
та запам'ятали _____

Домашнє завдання: _____ на _____

Крок 2.

Роздайте дітям конверти, в яких лежить розрізана на 4 – 6 частин (залежно від кількості дітей у групі) листівка. Одна частина листівки має якусь позначку (зірочку, галочку, сніжинку).

Крок 3.

Наприкінці уроку діти витягають з конвертів частини листівок. У кого листівка з позначкою, той на початку наступного уроку буде підбивати підсумки для усієї групи щодо вивченого матеріалу.

Крок 4.

Учитель наприкінці уроку витягує картку з ім'ям дитини, яка підіб'є підсумки уроку за допомогою таблиці.

Вправа № 7. Тестування.

Тема: «Будова слова».

I рівень (завдання № 1-2) – репродуктивний. Відтворення фактичного матеріалу, який засвоїли учні.

II рівень (завдання № 3-4) – частково – пошуковий. Здатність застосувати знання на практиці.

III рівень (завдання № 5-6) – творчий. Здатність переносити знання на вирішення нових завдань. Кожне завдання оцінюється 2 балами.

Продовж речення. Корінь – це...:

- а) частина слова без закінчення;
- б) змінна частина слова;
- в) спільна частина споріднених слів.

2. Підкресли ряд споріднених слів.

- а) Гуска, гусеня, гусінь, гусячий;
- б) мороз, морозиво, заморозити.
- в) ніжка, нога, на нозі.

3. Від якої частини слова за допомогою префіксів та суфіксів можна утворити споріднені слова?

- а) По-;
- б) – сад -;
- в) – ик -.

Утвори

декілька: _____

Учні написали словниковий диктант. Знайди диктант, в якому допущені помилки, і виправ їх.

а) Кислиця, апельсин, озиро, зелиніють, директор, кешеня ,зимовий,кирувати;

б) читати, абрикос, вишневий, гречаний, веселитись, кипіти, черемха;

в) верховина, земля, велосипед, великий, горизонт, квіток, кермо.

5. Тобі потрібно пояснити однокласникам тему «Будова слова». За якою схемою ти будеш це робити?

- а)
- б)
- в)
- г)

Учитель на дошці записав слова: *розписка, писемний, написати*. Яку тему на уроці він буде пояснювати учням?

- а) Спільнокореневі слова;
- б) частини мови;
- в) правопис префіксів і прийменників;
- г) неозначена форма дієслова.

Вправа № 8 .Трихвилинне есе. Крісло автора (вільне письмо).

Крок 1.

Підсумовуючи прочитаний текст, попросіть дітей написати протягом 3 хвилин те, що спадає їм на думку про прочитаний твір.

Крок 2.

Попросіть кількох бажаючих прочитати твори для усього класу в «Кріслі автора», яке виставляється посередині класу.

Крок 3.

Викладання думок на папері не оцінюється щодо граматики та орфографії. Увага дітей зосереджується на вільному потоці думок.

Крок 4.

Учні мають бути впевнені у своєму праві висловлювати думки вільно, а також у шанобливому ставленні аудиторії до їхніх думок.

Крок 5.

Усі мають зрозуміти, що існує більше , аніж одна правильна відповідь на запитання, і що їхні ідеї та способи вирішення є важливими.

Крок 6. Використовуйте відкриті запитання, де учні разом з учителем шукають відповіді і шляхи вирішення реальних проблем.

Крок 7.

Отримавши відгуки на власні думки, учні мають широкі можливості для їх обговорення.

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Інтерактивні технології кооперативного навчання	Технології колективно-групового навчання	Технології ситуативного моделювання	Технології опрацювання дискусійних питань
Робота в парах	Мікрофон	Імітаційні ігри	Метод ПРЕС
Ротаційні трійки	Незакінчені речення	Спрощене судове слухання	Займи позицію
Два-чотири-всі разом	Мозковий штурм	Громадські слухання	Неперервна шкала Думок
Карусель	Навчаючи-учусь	Розігрування ситуації за ролями	Дискусія
Робота в малих групах	Ажурна пилка		Оцінювальна дискусія
Акваріум	Аналіз ситуації		Дебати
	Дерево рішень		

ВИСНОВКИ

Аналіз досвіду свідчить, що в результаті застосування інтерактивних технологій та прийомів на уроках читання, які ґрунтуються на діалозі, моделюванні ситуацій вибору, вільному обміні думками, навчання стало емоційнішим, цікавішим як для учнів, так і для вчителя. Учні не бояться помилитись, діляться інформацією, обирають позицію та аргументують свій вибір стосовно тих чи інших питань. А, отже, завдяки застосуванню інтерактивних технологій ми допомогли дитині побачити свою значущість на уроці, визначити мотиви власної діяльності. Зросла творча активність учнів, вміння доказово міркувати, висловлювати свою думку, спілкуватися з учителем та учнями класу. Така діяльність сприяє і підвищенню інтересу до художніх творів, викликає бажання читати. Організована таким чином робота привела до покращення навичок читання, викликала інтерес до навчання, вплинула на розвиток творчих здібностей учнів. Досвід подібної роботи показує, що такі заняття проходять цікаво, продуктивно, знімають закомплексованість в учнів з різним рівнем навчальних досягнень. Головне, що відбувається розвиток творчих здібностей учнів, пізнавальних інтересів, значно зростає ефективність уроків читання, у дітей виникає бажання читати художню, наукову літературу, дитячі газети і журнали. Використання інтерактивних технологій — не самоціль, це лише засіб створення тієї атмосфери в класі, що найліпше сприяє співробітництву, порозумінню і доброзичливості, надає можливості дійсно реалізувати особистісно орієнтоване навчання. Водночас розвиваються в учнів морально-естетичні відчуття, їхні творчі здібності, адже навчання молодшого школяра має бути цікавим, радісним і одночасно забезпечувати глибоке засвоєння програмового матеріалу.

Однак, в процесі роботи я відчула деякі труднощі, бо інтерактивні технології потребують певної зміни у житті всього класу, а також значної кількості часу для підготовки як учнів, так і вчителя. Для ефективного застосування інтерактивних технологій, зокрема, для того, щоб охопити весь необхідний обсяг матеріалу й глибоко його вивчити, вчитель повинен старанно планувати свою роботу: дати завдання учням для попередньої підготовки - прочитати, продумати, виконати самостійні підготовчі завдання. Для здійснення контролю за ходом навчання на підставі інтерактивних технологій і я, і будь-який учитель має попередньо добре підготуватися: глибоко вивчити і обміркувати матеріал, у тому числі і додатковий: різноманітні тексти, приклади, ситуації, завдання для груп тощо; ретельно планувати й розробляти заняття, визначити хронометраж, ролі учасників, підготувати питання і можливі відповіді виробити критерії оцінювання ефективності заняття; заохочувати учнів до вивчення теми шляхом добору найцікавіших випадків, проблем; оголошувати очікувані результати (мету) заняття і критерії оцінювання роботи учнів; передбачати різноманітні методи привернення уваги учнів, налаштувати їх до занять. А це вимагає

впершу чергу від мене як переоцінки ціннісних орієнтацій, так і зміни пріоритетів. Інколи відчуваю, що не вистачає як фахових, так і психолого-педагогічних знань, а це потребує самозміни та навчання упродовж життя.

Для здійснення контролю за ходом навчання на підставі інтерактивних технологій і я, і будь-який учитель має попередньо добре підготуватися: глибоко вивчити і обміркувати матеріал, у тому числі і додатковий: різноманітні тексти, приклади, ситуації, завдання для груп тощо; ретельно планувати й розробляти заняття, визначити хронометраж, ролі учасників, підготувати питання і можливі відповіді виробити критерії оцінювання ефективності заняття; заохочувати учнів до вивчення теми шляхом добору найцікавіших випадків, проблем; оголошувати очікувані результати (мету) заняття і критерії оцінювання роботи учнів; передбачати різноманітні методи привернення уваги учнів, налаштувати їх до занять. А це вимагає впершу чергу від мене як переоцінки ціннісних орієнтацій, так і зміни пріоритетів. Інколи відчуваю, що не вистачає як фахових, так і психолого- педагогічних знань, а це потребує самозміни та навчання упродовж життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутрім В. Інтерактивні дидактичні ігри в початковій школі . – К.: Шкільний світ. БВПШ. – 2007.
2. Вашуленко О. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект.—К.: Початкова школа. - 2011. №5 .
3. Воробьева О.Я. Коммуникативные технологии в школе: секреты эффективного общения. - Волгоград: Учитель, - 2008.
4. Грицюк О.І. Інтерактивні технології навчання молодших школярів.- Початкове навчання та виховання. Науково-методичний журнал.- 2011.-№8.
5. Державний стандарт початкової загальної освіти. – К.: «Початкова освіта», - 2011. - 46 с.
6. Досяк І. М. Нестандартні уроки з використанням інноваційних технологій. 1 – 4 класи. – Х.: Вид. група «Основа», - 2007. – 160 с.
7. Інтерактивні технології навчання у початкових класах./Авт. – упор. І. Дівакова. – Тернопіль: Мандрівець, - 2008.
8. Інтерактивні технології на уроках української словесності/ Укладач Раїса Орищин.- Тернопіль: Підручники і посібники, 2000. – 160 с.
9. Карнаух Т. Впровадження інтерактивних методів навчання на уроках читання. Початкова школа №11.- К.: «Початкова школа», - 2005.- с.5-3.
10. Кондратюк О. Інноваційні технології в початковій школі.- К.: Шк. Світ, - 2008.-2. 3.
11. Пехота О.М. Освітні технології.–К.,-2001.
12. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання.- К.: А. С. К., - 2006.
13. Поспелкіна І. Інтерактивні технології навчання.- Початкова освіта. Науково-методичний журнал. - 2006.- №63.
14. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1 - 4 класи. - К.: Початкова школа,-2011.
15. Сиротинко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Х.: Видавнича група «Основа», - 2003.
16. Стребна О.В., Соценко А.О. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи. – Х.: Видавнича група «Основа»,- 2005. – 176 с.
17. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в п'яти томах. Том 3.- К.: «Радянська школа», - 1997. - 670 с.
18. Телячук В.П., Лесіна О.В. Інноваційні технології в початковій школі. – Х., видавнича група «Основа»: «Тріада+», - 2007.
19. Химинець В.В., Кірик М.Ю. Інновації в початковій школі. - Тернопіль.: Мандрівець, - 2010.